

UCHWAŁA NR XXXVI/306/2022 RADY POWIATU W OLKUSZU

z dnia 16 marca 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 - 2027”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt. 3, art. 12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 528) art. 6 ust. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) Rada Powiatu w Olkuszu uchwala, co następuje:

- § 1.** Przyjmuje się „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 - 2027”, określony w załączniku do niniejszej uchwały.
- § 2.** Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Olkuszu oraz Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu.
- § 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od 01.01.2022 r.

Przewodniczący Rady

Jacek Piotr Osuch

„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 - 2027”

Spis treści

„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 - 2027”	1
Wprowadzenie	3
I Podstawy prawne	4
II Dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Olkuskim	5
III Cele programu	42
IV Założenia programu	56
V Adresaci programu	56
VI Zakładane efekty	57
VII Źródła finansowania	57
VIII Monitoring i ewaluacja	57
Zakończenie	58
Załączniki do Programu	58
„Program profilaktyczny promujący i wdrażający prawidłowe metody wychowawcze w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie”	59
Wprowadzenie	59
I Założenia programu	60

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

II Zakładane efekty	61
III Monitoring/Ewaluacja	62
IV Zasady finansowania	62
„Powiatowy program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”	63
Wprowadzenie	63
I Założenia formalne, organizacyjne i merytoryczne w zakresie realizacji programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	63
II Cele programu	70
III Adresaci Programu	71
IV Zakładane efekty	72
V Monitoring i ewaluacja	73
VI Zakończenie programu	73
VII Źródła finansowania	75
„Program psychologiczno - terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie”	76
Wprowadzenie	76
I Cele Programu	76
II Adresaci Programu	77
III Sposób realizacji	78
IV Założenia organizacyjne	79
V Ewaluacja i Monitoring	84
VI Zakładane efekty	85

VII Źródła finansowania.....	85
Spis tabel	86
Spis rysunków	87

Wprowadzenie

Zjawisko przemocy w rodzinie od wielu lat traktowane jest, jako ważny problem społeczny. W czasie kilkunastu lat powstało wiele dokumentów organizacji międzynarodowych, które zalecają krajom członkowskim Unii Europejskiej podjęcie zmian prawa i praktyki w celu skuteczniejszego przeciwdziałania przemocy w rodzinie, udzielania pomocy ofiarom przemocy i skutecznych oddziaływań na sprawców przemocy w rodzinie.

W wyniku szerokiej konsultacji ze środowiskami zaangażowanymi w rozwiązywanie problemów społecznych na terenie Powiatu Olkuskiego, na przełomie 2021/2022 roku dokonano oceny szans i zagrożeń związanych ze skuteczną polityką społeczną oraz poprawą bezpieczeństwa socjalnego. Przeprowadzona diagnoza problemów społecznych wskazała na konieczność podjęcia działań w zakresie organizowania pomocy dla rodzin w kryzysie, niewydolnych wychowawczo, terapii rodzin.

Pomimo tego, iż przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, to zdaniem specjalistów rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce. Wymaga on podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania a jego realizacja powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego.

W ostatnich latach możemy mówić o uwidocznieniu zakresu zjawiska przemocy w rodzinie, także w Powiecie Olkuskim. Wiedza ta zobowiązuje osoby działające w obszarze pomocy społecznej i służby zobligowane do ochrony osób do podejmowania adekwatnych i skutecznych działań mających na celu pomoc w znalezieniu rozwiązania problemu. W Powiecie Olkuskim już od 2012 realizowany jest Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Program na lata 2022-2027 ma służyć wytyczeniu kierunków działania dla wszystkich podmiotów szczebla powiatowego zaangażowanych w realizację założeń pomocy osobom uwięzonym w zjawisko przemocy lub nim zagrożonych a zaplanowane działania mają na celu poprawę sytuacji rodzin doznających przemocy, a także ochronę osób i rodzin zagrożonych tymże zjawiskiem.

I Podstawy prawne

„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2027” zwany dalej Programem, oparty jest przede wszystkim na założeniach ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249) oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Uchwała Rady Ministrów Nr 183 z dnia 21 grudnia 2021 r., poz. 1204).

Dodatkowo Program realizowany będzie w oparciu o zapisy następujących ustaw i rozporządzeń:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r., poz. 2268 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r., poz. 1359)
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2021 r., poz. 1119)
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r., poz. 2050)
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r., poz. 821 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2022 r. poz. 528)
- ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2021 r., poz. 1372)
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1882)
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (Dz.U. z 2021 r., poz. 2345)
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2021 r., poz. 534)
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r., poz. 1057 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r. nr 209, poz. 1245)
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie

bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 448)

- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2019 r. poz. 2080)

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjnoedukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. z 2011 r. nr 50 poz. 259).

Program jest zgodny również z zapisami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Olkuskim na lata 2022 – 2027.

II Dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Olkuskim

W Powiecie Olkuskim w latach 2012 - 2021 realizowany był Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Z analizy danych za ubiegłe lata zauważalnym jest wzrastające zapotrzebowanie na działania profilaktyczne w tym zakresie, a także udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą, w tym w formie terapii i wsparcia. Wzrosło zapotrzebowanie na wsparcie kadr pracowników służb społecznych i innych podmiotów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i ochroną jej ofiar. Zwiększa się również liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie zainteresowanych uzyskaniem pomocy w rozwiązaniu problemu.

W celu dokonania diagnozy zjawiska przemocy domowej w Powiecie Olkuskim oparto się na następujących danych:

- sprawozdania, raporty dostępne w instytucjach zajmujących się zjawiskiem przemocy,
- ankieta przeprowadzona wśród jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (GOPS, MOPS, OPS), służby zdrowia oraz przedszkoli i szkół podstawowych, średnich oraz zawodowych z terenu Powiatu, SR w Olkuszu, Policji.

Badanie rozmiarów i rozpowszechniania zjawiska przemocy w rodzinie nie jest sprawą prostą. Mogłoby się wydawać, że jasną odpowiedź przynosić będą statystyki policyjne czy sądowe. Tymczasem należy pamiętać, że przemoc w rodzinie jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doświadczających przemocy w rodzinie nie zgłasza się pomoc.

Skala i struktura zjawiska przemocy w rodzinie.

Na podstawie uzyskanych informacji można stwierdzić, że na terenie całego Powiatu Olkuskiego występuje problem przemocy w rodzinie.

Tabela 1 Liczba rodzin, w których występuje problem przemocy domowej w latach 2019-2021

Gmina	2019	2020	2021
Klucze	43	40	54
Wolbrom	74	52	47
Trzyciąż	14	10	7
Bolesław	5	4	20
Olkusz	112	128	100
Bukowno	11	11	25
Suma	259	245 spadek 5,41%	253 wzrost 3,27%

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS (dane dot. 2021 r. do dnia 07.12.2021 r.)

Liczba rodzin, w których występuje problem przemocy, które zostały objęte procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2020 – 2021 pozostaje na podobnym poziomie. W porównaniu jednak do 2019 roku w 2020 roku spadła ta wartość o 5,41 % by następnie odnotować jego 3,27 % wzrost w 2021 roku.

Liczba osób doznających przemocy w rodzinie w 2020 roku spada o 4,18% w porównaniu do roku 2019. Natomiast, tak jak w przypadku liczby rodzin w 2021 roku ilość tych osób wzrosła w porównaniu do roku 2020.

Tabela 2 Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie w latach 2019-2021 w Powiecie Olkuskim

Gmina	2019	2020	2021
Klucze	85	72	72
Wolbrom	74	53	51
Trzyciąż	14	10	7
Bolesław	6	4	23
Olkusz	97	125	124
Bukowno	11	11	25
Suma	287	275 spadek 4,18%	302 wzrost 9,82 %

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS (dane dot. 2021 r. do dnia 07.12.2021 r.)

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Osobami najczęściej doznającymi przemocy są kobiety i dzieci. Spośród ogółu osób doznających przemocy 17,87 % - 2019 r., stanowią dzieci. W 2020 r. wskaźnik ten klasyfikuje się na poziomie 13,31%, w 2021 roku 11,26%. Największa ilość dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie jest w gminie Klucze, bo to aż 73,98% (z ogółu dzieci) w latach 2019-2021.

Tabela 3 Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie w latach 2019-2021 w podziale na płeć

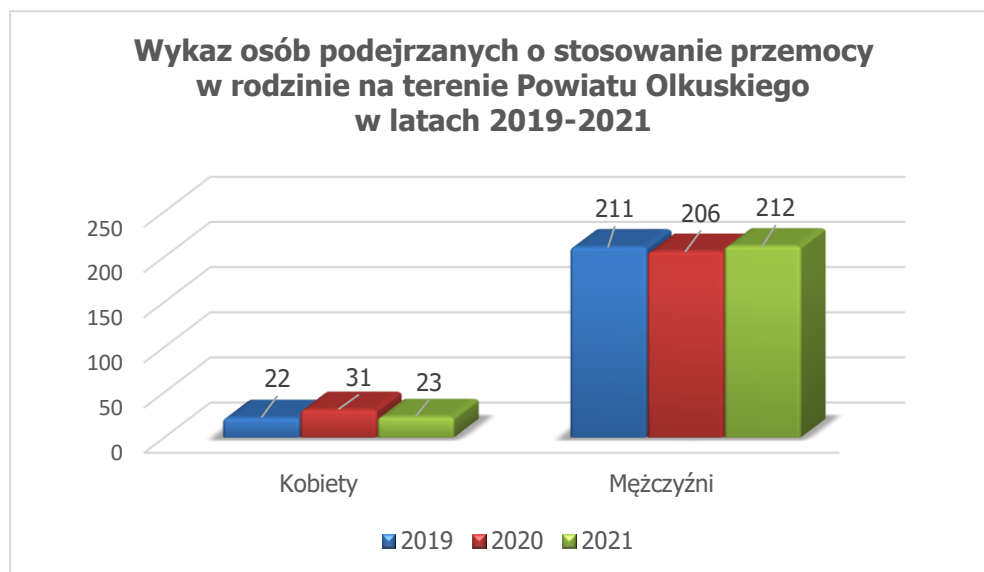
Podział	Kobiety			Mężczyźni			Dzieci		
Gmina	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Klucze	38	36	40	5	6	13	42	30	19
Wolbrom	63	47	41	9	2	3	2	4	7
Trzyciąż	9	8	6	4	0	0	1	2	1
Bolesław	6	4	19	0	0	1	0	0	3
Olkusz	83	109	100	8	16	20	6	0	4
Bukowno	7	6	22	3	4	3	1	1	--
Suma	208	213	228	31	28	40	52	37	34
Wskaźnik	--	Wzrost 2,40 %	Wzrost 7,04%	--	Spadek 9,68%	Wzrost 42,86%	--	Spadek 28,85%	Spadek 8,11%

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS (dane dot. 2021 r. do dnia 07.12.2021 r)

W grupie stosującej przemoc aż 90,56% w 2019 r., 86,92% w 2020 r. i 89,83% w 2021 r. z ogółu stanowią mężczyźni. Niewielka tendencja wzrostowa natomiast występuje w kategorii: kobiety – sprawcy przemocy. Wskaźnik ten w stosunku do ogólnej liczby sprawców wynosił w 2019 r. – 9,44%, w 2020 r. – 13,08% a w 2021 r. – 9,75%.

Rysunek 1 Wykaz osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Olkuskiego w latach 2019-2021

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS

Najczęściej wskazywaną formą przemocy jest przemoc psychiczna, która w latach 2019 i 2020 utrzymywała się niemalże na tym samym poziomie (54,5% - 2019 r., 54,1% - 2020 r.), w roku 2021 r. odnotowano jego znaczny wzrost aż do 63,04%. Następną formą przemocy najczęściej wskazywaną jest przemoc fizyczna, której wskaźnik waha się w przedziale 35,8% - 45,05%. Przemoc ekonomiczna, zaniedbywanie i przemoc seksualna pozostaje niezmiennie na niskim poziomie 0,45% – 0,78%.

Jak wynika z danych częstotliwość zdarzeń przemocowych w rodzinach, w których założona jest NK nie jest zbyt wysoka poza gminą Wolbrom, w której przemoc powtarza się nawet kilka razy w roku.

Nadużywanie alkoholu, głównie przez mężczyzn, niejednokrotnie jest przyczyną rozpadu życia rodzinnego, a także przemocy w rodzinie. Zjawiska te również współwystępują ze sobą, to oznacza, iż często sprawcy przemocy działają pod wpływem alkoholu lub innych używek. Około 50% mężczyzn stosujących przemoc w rodzinie było pod wpływem alkoholu. Wskaźnik procentowy kobiet stosujących przemoc, będących pod wpływem alkoholu, w stosunku do wszystkich kobiet – sprawczyń przemocy - utrzymywał się na podobnym poziomie z niewielką tendencją spadkową.

Procedura „Niebieskie Karty”

Istotnym wskaźnikiem występowania zjawiska przemocy w rodzinie jest liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” – NK.

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” zobowiązane są jednostki pomocy społecznej, policji, oświaty, ochrony zdrowia oraz GKRPA.

Tabela 4 Ilość założonych NK w podziale na poszczególne podmioty w latach 2019-2021 w Powiecie Olkuskim

Podmiot wypełniający NK	2019	2020	2021
Policja	162	182	188
Służba zdrowia	1	0	2
Pomoc Społeczna	31	23	22
GKRPA	6	0	6
Oświata	2	1	4
Podmiot nieuprawniony	1	0	0

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS (dane dot. 2021 r. do dnia 31.11.2021 r).

Tabela 5 Liczba wypełnionych NK – Powiat Olkuski – lata 2019-2021

	2019	2020	2021
Liczba wypełnionych Niebieskich Kart w danym roku	203	206 wzrost 1,48 %	222 wzrost 7,77 %
Liczba ponownych formularzy NK - A	39	34 spadek 12,82 %	50 wzrost 47,06 %

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS (dane dot. 2021 r. do dnia 31.11.2021 r).

Na podstawie uzyskanych danych można wnioskować, że w Powiecie Olkuskim corocznie wzrasta liczba wypełnionych formularzy Niebieska Karta – A. Wskaźnik procentowy wzrostu waha się w przedziale 1,48 % - 7,77 %. W 2019 r. 19,21 % stanowi wskaźnik ponownie założonych formularzy NK, w 2020 r. to 16,50 % ponownie założonych NK w porównaniu do łącznej liczby wypełnionych formularzy NK, w 2021 r. procent ten wynosi 22,52. Na rok 2020 przypada największy spadek liczby założonych ponownie formularzy NK – A (12,82%).

Podmiotami, które w dominującej liczbie przypadków na terenie Powiatu Olkuskiego podejmują interwencję i uruchamianie procedury Niebieska Karta – A są:

- Policja (79,80 % w 2019 r., 88,35 % w 2020 r., 84,68 % w 2021 r. - ogółu NK)
- Jednostki organizacyjne pomocy społecznej z terenu powiatu, tj. GOPS, MOPS, OPS (15,27 % w 2019 r., 11,17 % w 2020 r., 9,91 % w 2021 r. - ogółu NK).

Aktywność pozostałych podmiotów pozostaje niezmiennie na niskim poziomie.

Z danych Policji wynika, że 21,43% w 2019 r., 21,14% w 2020 r., 27,14 % z ogółu interwencji stanowi ilość założonych NK-A. Największą ilość formularzy NK – A założyli funkcjonariusze z Komisariatu w Olkuszu i Wolbromiu oraz Klucz.

Wzrost wypełnionych formularzy Niebieska Karta w roku 2021 w porównaniu do lat wcześniejszych, tj. 2019 i 2020 może być konsekwencją trwającej epidemii COVID oraz większą świadomością społeczeństwa a tym samym częstszym ujawnianiem przypadków przemocy przez osoby jej doświadczające lub inne osoby z ich otoczenia. Nadal jednak wiele osób, które prawdopodobnie nie wierzą w możliwość poprawy swojej sytuacji lub też dają przyzwolenie na tego rodzaju zachowania, uważając je za przejściowe lub też nie rozpatrują ich w kategorii przestępstwa, a tym samym nie zgłaszają się z prośbą o pomoc. Liczba prowadzonych procedur wskazuje również na skuteczność służb i świadczy o współpracy interdyscyplinarnej głównie ośrodków pomocy społecznej i policji w danej gminie.

Działania informacyjno-edukacyjne.

Na terenie Powiatu Olkuskiego działania informacyjno - edukacyjne realizowane są w różnorodny sposób i systematycznie poszerzane są o nowe formy realizacyjne, przy jednoczesnej kontynuacji działań z lat ubiegłych.

W każdej gminie prowadzono i aktualizowano strony www z informacjami dotyczącymi przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W każdej gminie również rozpowszechniane były materiały o tematyce przemocy: plakaty, ulotki, broszury, informatory i inne opracowania.

Wszystkie gminy współpracują z lokalnymi mediami poprzez umieszczanie artykułów informacyjno-edukacyjnych w prasie lokalnej, udzielanie wywiadów.

Na terenie gmin Powiatu Olkuskiego w 2020 r. zauważono niewielki spadek w zakresie organizacji spotkań informacyjno-edukacyjnych dla społeczności lokalnej, w tym skierowanych do dzieci, młodzieży: warsztatów, programów profilaktycznych, prelekcji w szkołach, treningów dla rodzin, pogadanek dla rodziców, wyświetlania filmów edukacyjnych, przekazywania informacji w ramach ogłoszeń parafialnych, spotkań z seniorami, organizacjami działającymi na terenie gminy. W niewielkim stopniu prowadzą również lokalne kampanie społeczne. W tym zakresie także zauważa się niewielką tendencję spadkową. Najbardziej aktywnymi gminami są gmina Klucze, Olkusz, Bolesław i Bukowno, które corocznie podejmują się przeprowadzenia kampanii informacyjnej, mającej na celu podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Podejmowane działania to, m.in w latach 2019 i 2021 prowadzona kampania społeczna „Niebieski tydzień w Gminie Klucze”. W 2020 r. kampanie te nie mogły być realizowane ze względu na pandemię covid-19. W gminie Bolesław coroczne kampanie: „Reaguj na przemoc” i „Postaw na rodzinę”. Gmina Olkusz - Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działający przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Olkuszu w 2019 r. w ramach akcji informacyjno - edukacyjnych prowadził działania wśród lokalnej społeczności podczas rodzinnego pikniku Osiedla

Młodych w Olkuszu (31.08.2019 r.). Celem akcji było propagowanie działań związanych z profilaktyką i przeciwdziałaniem agresji i przemocy, podnoszenie świadomości, promowanie pozytywnych wartości oraz wyrabianie umiejętności rozwiązywania problemów bez przemocy i agresji. Podczas festynu członek Zespołu Interdyscyplinarnego informował mieszkańców o możliwości uzyskania pomocy w przypadku występowania przemocy w rodzinie oraz w najbliższym otoczeniu. Podczas pikniku rozdystrybuowano 200 ulotek informacyjnych oraz 50 broszur edukacyjnych wydanych przez PARPA. W ramach podjętych działań udzielono informacji o zjawisku przemocy, możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia przez osoby doznające przemocy domowej, funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania przemocy w rodzinie działającym przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Olkuszu oraz działań podejmowanych przez w/w Zespół. Gmina Bukowno w 2019 r. prowadziła dwie kampanie: informacyjną podczas obchodów Dni Bukowna oraz piknik dla rodziców i dzieci ze świetlicy środowiskowej. W 2020 i 2021 r. gmina ta prowadziła warsztaty dla rodziców w ramach kompetencji rodzicielskich.

W 2020 roku sytuacja epidemiczna w Polsce spowodowała, iż zaplanowane na ten rok działania dotyczące m.in. przeprowadzenia kampanii informacyjnych mających na celu podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie zostały przełożone na rok 2021.

W 2021 roku zauważono znaczny wzrost działań informacyjno – edukacyjnych w poszczególnych gminach. Prowadzono kampanie społeczne pn. „Niebieski Tydzień w Gminie Klucze”, umieszczano informacje w gazecie lokalnej „Echo Klucz”, prowadzono dystrybucję plakatów, ulotek informacyjnych na temat ofert pomocowych. Prowadzona była również kampania informacyjna w ramach Projektu Ośłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” pn. „Przerwij PrzeMOC”. W gminie Olkusz włączono się w ogólnopolską Kampanię „By powstał Dom, trzeba wiele troski. Nie pozwól mu się rozsypać”. Do wszystkich szkół gminy Olkusz, przekazano informację o przygotowanych w ramach Kampanii, krótkich animowanych formach filmowych, dedykowanych uczniom szkół podstawowych wraz z instrukcją, dotyczącą sposobu pobrania filmu.

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie, mają możliwość z korzystania z upowszechnionych przez gminy jako i PCPR w Olkuszu wykazów instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów, oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy, które zawierają informacje o formach uzyskania pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej, rodzinnej. Podejmowane są również inne czynności m.in.: umieszczanie informacji na stronach internetowych, rozpowszechnianie ulotek, broszur informacyjnych, plakatów, informacje w prasie lokalnej, informacje na tablicach informacyjnych, itp.

Powiat prowadzi ewidencję instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno - edukacyjne. Corocznie aktualizowana jest strona internetowa (PCPR, Starostwa Powiatowego w Olkuszu) podmiotów realizujących oddziaływania wobec osób

stosujących przemoc w rodzinie, bazą teleadresową jednostek poradnictwa specjalistycznego, podmiotów realizujących OKE, bazę instytucji publicznych i niepublicznych udzielającym pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie. Corocznie bazy teleadresowe, ulotki i informacje rozsyłane są do m.in. KPP Olkusz, JOPS z terenu Powiatu Olkuskiego, Prokuratury Rejonowej w Olkuszu, Diecezji Sosnowieckiej, PPP, GKRPA, szkół, służby zdrowia, Żandarmerii Wojskowej.

Powiat stara się podejmować działania zmierzające do organizacji spotkań specjalistów w ramach wymiany dobrych praktyk. W 2020 r. odbyło się jedno spotkanie, jednak ze względu na panującą sytuację epidemiczną organizacja kolejnych spotkań była utrudniona. Prowadzono głównie rozmowy telefoniczne.

Jak wynika z przeprowadzonej ankiety na terenie Powiatu Olkuskiego przeważają działania oparte na komunikacji masowej, dzięki której informacje mogą dotrzeć do szerszej grupy odbiorców, ale bez bezpośredniego kontaktu nadawcy z odbiorcą. Gminy bardzo często zamieszczają informacje, publikują i udostępniają na portalach społecznościowych. Bezpośrednie formy, stosowane są zdecydowanie rzadziej.

Analizując poziom świadomości i wiedzy mieszkańców lokalnych środowisk na temat zjawiska przemocy w rodzinie zauważalnym jest jego znaczny wzrost na terenie Powiatu Olkuskiego.

Zespoły interdyscyplinarne i grupy robocze.

Jednym z zadań gmin wynikającym z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a także Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, jest podejmowanie działań mających na celu walkę z problemem przemocy w rodzinie. Podstawowym narzędziem w tym zakresie jest tworzenie oraz zapewnienie sprawnego funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych - ZI.

Jak wynika z informacji zawartych w ankiecie skierowanej do JOPS wszystkie gminy na terenie Powiatu Olkuskiego posiadają, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, Zespoły Interdyscyplinarne. We wszystkich gminach udało się zapewnić składy tych zespołów, odpowiadające zapisom art. 9 a ust. 1-5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W 2020 r., w związku ze zmianami w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, do składu ZI mogli dołączyć przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej. Na terenie Powiatu Olkuskiego odnotowano tylko jeden taki przypadek na terenie gminy Bolesław. Niemalże w każdej gminie w pracach Zespołów biorą udział przedstawiciele organizacji pozarządowych, natomiast tylko w jednej gminie odnotowano udział innych specjalistów. Na niskim poziomie pozostaje udział kuratorów. Odnotowano tylko jedną gminę - Klucze, która w 2020 r. podpisała porozumienie o współpracy w Zespole Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania przemocy w rodzinie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu, które do prac Zespołu wytypowało swojego przedstawiciela. Większość ZI korzysta z uprawnienia do tworzenia grup roboczych. Grupy robocze powoływane są najczęściej

zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, czyli przez ZI. Zdarzają się jednak sytuacje powoływania grup roboczych przez przewodniczących Zespołów.

Tabela 6 Udział przedstawicieli różnych podmiotów w pracach ZI w 2021 roku

Instytucja	gmin/osób
Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	6/18
GKRPA	6/6
Policja	6/9
Oświata	6/10
Ochrona zdrowia	6/9
Organizacje pozarządowe	5/8
Żandarmeria wojskowa	1/1
Inne – PCPR, kuratorzy	1/3

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS (dane dot. 2021 r. do dnia 31.11.2021 r.).

Porównując liczbę wszczętych procedur „Niebieskie Karty” z liczbą rodzin objętych pomocą oraz wsparciem zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, można uznać, że każdej rodzinie, w stosunku do której uruchomiono procedurę NK, udzielono wsparcia w związku z występującym w rodzinie zjawiskiem przemocy.

Zespoły Interdyscyplinarne, utrwaliły swoją rolę w systemie przeciwdziałania przemocy, nabywając coraz wyższe kompetencje w zakresie diagnozowania i udzielania pomocy rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy. Współpraca członków zespołów, a zwłaszcza grup roboczych powoływanych do bezpośredniej pracy z rodziną – w przeważającej mierze oparta jest o przedstawicieli ośrodków pomocy społecznej, policji i oświaty.

Tabela 7 Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych w latach 2019-2021 w Powiecie Olkuskim

Dane	2019	2020	2021
Liczba posiedzeń Zespołów Interdyscyplinarnych	27	27	26
Liczba utworzonych grup roboczych	207	213 Wzrost 2,9%	223 Wzrost 4,69%
Liczba pracujących w danym roku grup roboczych	345	440 Wzrost 27,54%	369 Spadek 16,14%

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS (dane dot. 2021 r. do dnia 31.11.2021 r.).

Uwagę zwraca utrzymująca się na podobnym poziomie, choć z niewielką tendencją wzrostową liczba utworzonych grup roboczych i posiedzeń Zespołów Interdyscyplinarnych. Tendencję spadkową

zauważa się w roku 2021 w liczbie pracujących w danym roku grup roboczych, choć i tak liczba ich jest zdecydowanie wyższa w porównaniu do 2019 roku.

Działania podejmowane wobec osób doświadczających przemocy, osób stosujących przemoc a także w stosunku do świadków przemocy w rodzinie.

Na terenie Powiatu Olkuskiego każda gmina podejmuje działania zarówno wobec osób doświadczających przemocy, jak i stosujących przemoc w rodzinie oraz w stosunku do świadków przemocy w rodzinie.

JOPS z terenu Powiatu Olkuskiego wskazały głównie na:

Działania wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie:

- a) wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”,
- b) zaproszenie na posiedzenie grupy roboczej,
- c) wyjaśnienie działań związanych z procedurą „Niebieskie Karty”,
- d) praca socjalna, w tym wizyty pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania osób wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy w rodzinie w celu bliższego rozpoznania sytuacji oraz zorientowania się w potrzebach rodziny, oraz w ramach działań interdyscyplinarnych wspólne wizyty członków grupy roboczej w miejscu zamieszkania,
- e) kontakt telefoniczny,
- f) dostarczenie wsparcia emocjonalnego,
- g) rozmowa, konsultacje,
- h) cykliczne wizyty dzielnicowe w miejscu zamieszkania rodziny w celu sprawdzania bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- i) monitoring i diagnozowanie sytuacji rodziny,
- j) motywowanie do składania zeznań przeciwko sprawcy przemocy,
- k) kierowanie sprawcy przemocy do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (jeśli występuje problem alkoholowy),

- l) informowanie o możliwości skorzystania z pomocy specjalistycznej m.in. w Punkcie Interwencji Kryzysowej (darmowe poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne) oraz innych formach pomocy instytucjonalnej, o przysługujących prawach, formach pomocy o możliwościach skorzystania z pomocy specjalistów, placówek dla ofiar przemocy w rodzinie,
- m) opracowanie i realizacja indywidualnego planu pomocy,
- n) motywowanie do wzięcia udziału w grupie psychoterapeutycznej / grupie wsparcia,
- o) współpraca z Komisariatem Policji i z GKRPA, ze szkołą, pedagogami,
- p) pomoc w sporządzaniu pism,
- q) pomoc w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych,
- r) edukacja w zakresie problemu uzależnienia, współuzależnienia,
- s) udostępnianie ulotek, materiałów informacyjnych, numerów telefonów jednostek poradnictwa specjalistycznego,
- t) motywowanie do działania,
- u) zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,
- v) udzielenie schronienia,
- w) pomoc finansowa.

Jednostki Organizacyjne Pomocy Społecznej z każdej gminy wskazały na konieczność podejmowania działań zmierzających do zmiany sytuacji osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie. W niewielkim stopniu podejmują się organizacje zajęć edukacyjnych, kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie. Gmina Klucze – jako jedna z sześciu gmin – corocznie organizuje grupę wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie. Jednak tylko w 2019 r. odnotowano udział w niej 2 osób. Gmina Olkusz w 2019 i 2021 r. zorganizowała zajęcia edukacyjne, w zakresie zagadnień psychologicznych i prawnych, dotyczących reakcji na przemoc w wymiarze 6 godzin, w których wzięło udział 3 i 4 osoby. Z informacji wynika, że osoby doznające przemocy początkowo chcą pomocy i deklarują swój udział w tego rodzaju zajęciach, jednak na nie nie docierają. Trzeba rozumieć, że osoba doznająca przemocy potrzebuje dużo czasu na podjęcie decyzji o jakiegokolwiek zmianie. Jej postanowienia są niestabilne, długo nieostateczne: dziś decyduje się na jedno, jutro to odwołuje. I nie wynika to tylko ze stanów depresyjnych, w których często jest pogrążona, ale i z wielu innych przyczyn, które też osoby pracujące z nimi powinny zrozumieć.

Działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie:

- a) wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” oraz wyjaśnienie działań związanych z procedurą,
- b) wezwanie na posiedzenie grupy roboczej,
- c) praca socjalna w tym wizyty pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania,
- d) cykliczne wizyty dzielnicowego z KP Klucze w miejscu zamieszkania rodziny w celu sprawdzania zachowania osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie,
- e) monitorowanie sytuacji rodziny, w tym kontakt telefoniczny,
- f) informowanie o możliwości wzięcia udziału w Programie Korekcyjno-Edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie w PCPR Olkuszu,
- g) kierowanie do udziału w OKE w PCPR Olkusz sprawców przemocy,
- h) rozmowy interwencyjne z osobą wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie dotyczące odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne i psychiczne nad osobami najbliższymi, wspólnie zamieszkującymi, wynikające z art. 207 KK.,
- i) zawiadomienia z art. 207 KK do Komisariatu Policji,
- j) rozmowy dyscyplinujące, dot. nadużywania alkoholu, konsekwencji oraz skutkach z tym związanych,
- k) motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego bądź terapii,
- l) kierowanie osób uzależnionych do GKRPA o wszczęcie procedury leczenia odwykowego,
- m) informowanie o możliwości skorzystania z pomocy specjalistycznej m.in. w Punkcie Interwencji Kryzysowej (darmowe poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne) oraz innych formach pomocy instytucjonalnej,
- n) motywowanie do podjęcia pracy zarobkowej,
- o) doprowadzenie sprawcy przemocy do wytrzeźwienia,
- p) odizolowanie sprawcy przemocy - wydanie nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania oraz zakaz zbliżania się do pokrzywdzonych,

- q) areszt tymczasowy,
- r) współpraca interdyscyplinarna m.in. z Komisariatem Policji, z GKRPA, z PCPR Olkusz,
- s) edukacja na temat zjawiska przemocy oraz o skutkach nadużywania alkoholu,
- t) informowanie o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy w rodzinie,
- u) zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,

Istnieją możliwości i rozwiązania działań wobec osoby stosującej przemoc. Większość z nich podejmowana jest przez specjalistów z terenu Powiatu Olkuskiego. JOPS wskazują przede wszystkim na konieczność współpracy interdyscyplinarnej i konsekwencję oraz spójność służb w podejmowanych działaniach.

Działania podejmowane wobec dzieci doświadczających przemocy w rodzinie:

- a) monitorowanie sytuacji rodzinnej,
- b) informowanie Sądu Rejonowego w Olkuszu – III Wydział Rodzinny i Nieletnich o sytuacji małoletnich, wnioski do SR w Olkuszu o wgląd w sytuację rodziny / mał. dzieci,
- c) współpraca z placówkami oświatowymi - współpraca z pedagogiem szkolnym,
- d) monitoring dziecka w szkole/przedszkolu,
- e) informowanie o możliwości skorzystania z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Olkuszu,
- f) pozyskiwanie opinii dotyczącej funkcjonowania małoletnich w środowisku szkolnym/przedszkolnym,
- g) objęcie wsparciem Psychologicznym w Ośrodku Pomocy Społecznej/Punkcie Interwencji Kryzysowej,
- h) informowanie rodziców o możliwości uzyskania pomocy w Placówkach Wsparcia Dziennego oraz innych zajęciach prowadzonych na terenie gminy,
- i) monitoring dziecka w szkole, objęcie działaniami pomocowymi na terenie szkoły – zajęcia kompensacyjno-wyrównawcze, konsultacje, poradnictwo,
- j) objęcie rodziny i dziecka wsparciem asystenta rodziny,
- k) monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinie.

- l) współpraca z kuratorem
- m) rozmowy z rodzicami na temat sytuacji dzieci.
- n) ustanowienie opiekuna w postaci osoby najbliższej.
- o) współpraca z PCPR
- p) zaproszenie na posiedzenie grupy roboczej
- q) poradnictwo socjalne

Specjalistyczne poradnictwo.

Na terenie Powiatu Olkuskiego istnieje możliwość skorzystania z pomocy i wsparcia w Punktach Konsultacyjnych dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, bądź Punktach Interwencji Kryzysowej. Miejsca te charakteryzuje przede wszystkim dostępność i profesjonalna pomoc. Na terenie powiatu uruchomione są również telefony interwencyjne, w tym dwa w PCPR w Olkuszu, działające pierwszy w godzinach pracy PCPR, drugi 24/24 h.

Tabela 8 Miejsca udzielania pomocy, informacji i wsparcia w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie

	Nazwa	Rodzaj poradnictwa
Gmina Bukowno	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Punkt Informacji Wsparcia i Pomocy Dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie	socjalne, psychologiczne, prawne, pedagogiczne
Gmina Bolesław	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - Punkt Informacyjno - Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie	poradnictwo prawne, psychologiczne, wychowawcze, rodzinne, konsultacje
Gmina Klucze	Ośrodek Pomocy Społecznej - Punkt Interwencji Kryzysowej (obecnie Centrum Usług Społecznych w Kluczach)	poradnictwo: prawne socjalne psychologiczne ; psychoterapia grupowa i indywidualna dla osób dorosłych i dzieci
Gmina Wolbrom	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolbromiu	poradnictwo psychologiczne
Gmina Olkusz	Ośrodek Pomocy Społecznej - Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie	poradnictwo prawne i psychologiczne

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

	Nazwa	Rodzaj poradnictwa
Powiat Olkuski	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – Punkt Interwencji Kryzysowej	poradnictwo prawne, socjalne, psychologiczne, rodzinne, indywidualne, grupowe, realizacja Programu Korekcyjno - Edukacyjnego, wsparcie, psychoterapia

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS

W większości gmin, punkty udzielające pomocy funkcjonują więcej niż 1 raz w tygodniu. W dużej liczbie gmin pomoc dostępna jest także poza godzinami pracy JOPS w tym PCPR. Często przez kilka dni w tygodniu. W udzielaniu pomocy znaczny udział mają specjaliści: psychologowie, prawnicy, terapeuci, psychoterapeuci, specjaliści w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz interwencji kryzysowej.

W ramach poradnictwa specjalistycznego w Punkcie Interwencji Kryzysowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu podejmowano działania kierowane do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, m.in.: działania profilaktyczne, poprzez objęcie specjalistyczną pomocą i wsparciem osób zarówno doznających przemocy w rodzinie, zagrożonych przemocą w rodzinie, jak i będących świadkami przemocy w rodzinie. Specjaliści dyżurujący w PIK podejmowali działania zapobiegawcze i ograniczające występowanie zjawiska przemocy, poprzez objęcie specjalistyczną pomocą i wsparciem osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Psychoedukacja, zwiększanie świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz działania wspierające (wsparcie psychologiczne) pozwoliły na wzmocnienie prawidłowych postaw u osób doznających przemocy podczas wychodzenia z destrukcyjnych relacji. Powyższe działania zapewniły pracę nad odzyskiwaniem wewnętrznej równowagi i kontroli nad własnym życiem u osób doznających przemocy. Każda zainteresowana osoba szukająca pomocy w Powiatowym Centrum Pomocy w Rodzinie w Olkuszu ma możliwość skorzystania z Punktu Interwencji Kryzysowej, gdzie może otrzymać doraźne wsparcie, pomoc psychologiczną w zakresie edukacji na temat rozpoznawania zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie w sytuacji jej wystąpienia, a także zdobyć informacje o możliwościach wsparcia i miejscach, w których można uzyskać pomoc, co w konsekwencji przyczyni się do wzrostu świadomości oraz wrażliwości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców powiatu.

Na terenie Gmin Wolbrom, Olkusz, Bolesław Klucze, prowadzone jest poradnictwo oraz działania edukacyjne, służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. Jedynie gmina Trzyciąż nie prowadziła do tej pory tego rodzaju działań. Można stwierdzić, że na terenie Powiatu Olkuskiego udzielanych jest ok. 1500 porad, z tego 16,67 % w zakresie przemocy w rodzinie. Po tendencji spadkowej w 2020 r. spowodowanej ograniczeniami w związku sytuacją epidemiczną w Polsce w 2021 r. odnotowano wzrost ilości udzielonych porad i osób, którym tej porady udzielono np. spośród 717 porad w 2021 r. 27 dotyczyło przemocy (gmina Bolesław), w Bukownie udzielono 5 porad, 64 porady w gminie Wolbrom, OPS

Olkusz udzieliło 121 porad w zakresie przemocy w rodzinie, w PCPR w Olkuszu spośród 328 porad w zakresie przemocy udzielono ich 111.

Działania edukacyjne były skierowane do rodziców, wzmacniające i podnoszące ich kompetencje. W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu corocznie prowadzone są w ramach programu profilaktycznego "Warsztaty pracy z rodziną" stanowiące załącznik do „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy”. W Punkcie Interwencji Kryzysowej PCPR w Olkuszu w organizowane były warsztaty pracy z rodziną, warsztaty podnoszące kompetencje wychowawcze, w ramach których Konsultant ds. pracy z rodziną prowadził m.in. treningi dla rodzin oraz konsultacje specjalistyczne. W zakresie przemocy w rodzinie udział w nich wzięło 4 osoby – 2019 r., 6 osób – 2020 r. i 14 osób – 2021 r. Po spadku odnotowanym w 2019 znaczny wzrost odnotowano w 2021 r., gdzie w ramach tego działania wskaźnik wzrósł o 133,33%.

Rozwój infrastruktury systemu przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie - poszerzanie zakresu form pomocy dla osób uwikłanych w przemoc.

Tworzenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i jego rozwój to zadanie gmin i powiatów wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie realizowane poprzez gminne i powiatowe programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie i programy ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Każda z gmin opracowała i realizuje „Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu również opracowało i realizuje „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie” zatwierdzony Uchwałą Rady Powiatu Olkuskiego (art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). W każdym z tych programów cele zostały jasno skonkretyzowane, tworząc spójną całość w dążeniu do osiągnięcia założonych efektów.

Gminne i powiatowe programy przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie są niezmiernie ważnymi dokumentami operacyjnymi, zawierającymi m.in. plany rozwoju infrastruktury w gminie (powiecie), pozwalające na poszerzanie oferty usług i świadczeń w ramach udzielania pomocy osobom/rodzinom dotkniętym przemocą.

Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.

W województwie małopolskim funkcjonują 3 specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie (Tarnów, Zakopane, Kraków). Z uwagi na finansowanie ośrodków z budżetu państwa, klientami mogą być osoby doznające przemocy w rodzinie, bez względu na miejsce zamieszkania. Korzystanie z tej formy nie wymaga dokonywania porozumień między jednostkami systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i władz gmin, powiatów. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu opracowało procedurę umieszczenia osoby doświadczającej przemocy w rodzinie

w specjalistycznym ośrodku wsparcia. Na przestrzeni lat 2019-2021 na terenie Powiatu Olkuskiego nie odnotowano żadnego przypadku skierowania do SOW.

Ośrodki Interwencji Kryzysowej.

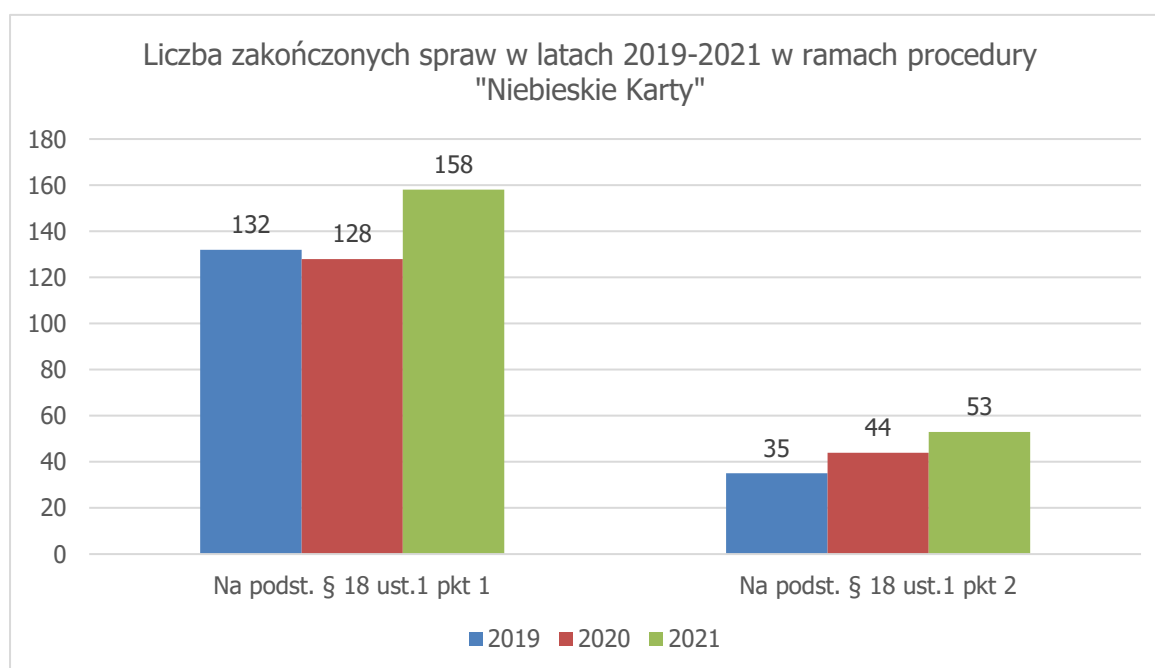
Na terenie Powiatu Olkuskiego nie funkcjonuje ośrodek interwencji kryzysowej. Interwencja kryzysowa realizowana jest w ramach Punktu Interwencji Kryzysowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu. W przypadku wystąpienia konieczności udzielenia schronienia PCPR w Olkuszu, posiada procedurę postępowania w przypadku konieczności zapewnienia miejsca schronienia osobom doświadczającym przemocy oraz podpisało porozumienie z DPS w Olkuszu na udostępnienie części pomieszczeń pomieszczenia, w celu jego wykorzystania na potrzeby realizacji zadania wynikającego z art. 47 ust 3 i 3a ustawy o pomocy społecznej (Dz.U. 2021 r. poz. 2268) oraz art. 6 ust. 3, pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2021 r. poz. 1249).

W oparciu o własną infrastrukturę i działania organizacyjne – gminy wskazują na zdecydowany brak mieszkań chronionych zapewniających schronienie osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Skuteczność pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.

W porównaniu do 2019 r. o 9,58 % w 2020 r. wzrosła liczba zakończonych w danym roku spraw prowadzonych w ramach procedury „Niebieskie Karty”. W 2021 r. odnotowano ponowny jego wzrost aż o 16,94% w porównaniu do roku wcześniejszego.

Rysunek 2 Liczba zakończonych spraw w latach 2019-2021 w ramach procedury "Niebieskie Karty"

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS

Zakończenie procedury „Niebieska Karta” uzasadniane jest najczęściej ustaniem przemocy w rodzinie i uzasadnionym przypuszczeniem o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. Brak zasadności podejmowania działań była powodem zakończenia w latach 2019 -2021 w mniejszym zakresie. Decyzje w tej sprawie podejmuje gminny Zespół Interdyscyplinarny.

Zakończenie procedury Niebieskie Karty w większości przypadków uzasadniane jest ustaniem przemocy w rodzinie i uzasadnionym przypuszczeniem o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz zrealizowaniem indywidualnego planu pomocy. W 2019 r. 79,04% stanowiła ta forma zakończenia spraw, w 2020 r. 75,96%, w 2021 r. 74,88% to sprawy zakończone z powodu ustania przemocy w rodzinie. W przypadku rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań wskaźnik spraw oscyluje w przedziale 20,96 % - 25,58%. Najwyższy wzrost zakończonych procedur NK odnotowano w 2021 r.

Formy pomocy skierowanej do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Pomoc rodzinie, w której jest przemoc obliguje także do prowadzenia działań wobec sprawców. Ta część wsparcia dla rodziny przemocowej jest najtrudniejsza do zrealizowania, gdyż przyznanie się do stosowania przemocy jest bardzo trudne.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu bierze udział w organizowaniu i prowadzeniu oddziaływań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wprowadza „Wytyczne do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”, które stanowią podstawę prowadzenia takich oddziaływań w kilkunastu powiatach województwa małopolskiego. Powiat olkuski realizuje to zadanie od 2007 roku. Od momentu przystąpienia do realizacji programu następuje systematyczny rozwój tych programów.

W 2019 roku realizowano I edycję oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie: 12 osób zostało pozytywnie zakwalifikowanych do udziału w oddziaływaniach korekcyjno - edukacyjnych, 11 z nich zostało zakontraktowanych. Ponadto do końca 2019 roku skierowano jeszcze 13 osób, które zostały pozytywnie zakwalifikowane do udziału w OKE w 2020 roku.

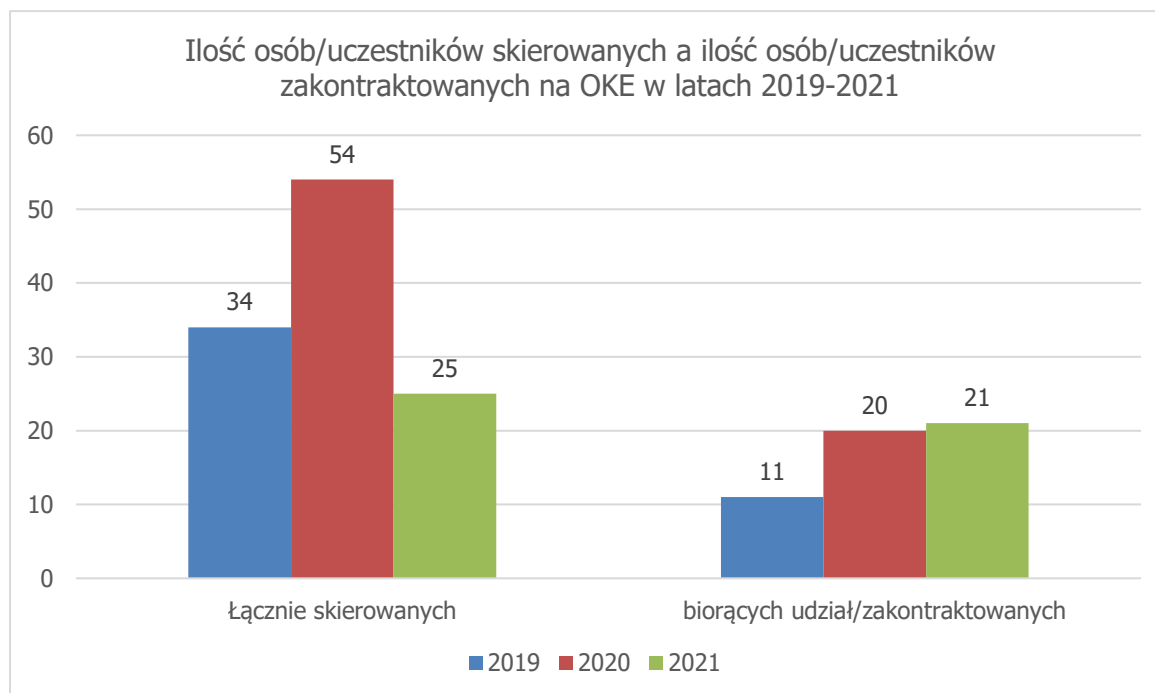
W 2020 roku łącznie skierowanych na OKE było 34 osób: I edycja: zakontraktowanych 12, II edycja zakontraktowanych 8, w tym niestety żaden z nich nie otrzymał ani zaświadczenia o ukończeniu ani o uczestnictwie w OKE ze względu na niezrealizowanie w pełni 60 planowanych godzin. Osoby te w pierwszej kolejności miały możliwość ukończenia zajęć w 2021 roku.

W 2021 roku łącznie skierowanych było 54 osób na OKE. Realizowane były dwie edycje.

Edycja I – w tej edycji brały udział osoby, które rozpoczęły zajęcia w 2020 roku i nie miały możliwości ukończyć ich ze względu na sytuację panującą w kraju. Ilość zakwalifikowanych osób do

udziału w OKE: 14 osób - 8 osób podpisało kontrakt. II Edycja - zakwalifikowanych osób do udziału w OKE: 18. W zajęciach wzięło udział 13 zakontraktowanych osób (11 mężczyzn i 2 kobiety). Dodatkowo 4 uczestników, pomimo deklaracji przed koordynatorem programu i podpisanego oświadczenia, nie zgłosili się do udziału w II edycji programu.

Rysunek 3 Ilość osób skierowanych na OKE w porównaniu do ilości osób zakontraktowanych w latach 2019-2021

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PCPR

Wskaźnik osób zgłaszanych bądź zgłaszających się na OKE wzrasta. Liczba prowadzonych edycji również. W 2020 i 2021 r. roku znacznie wzrosła liczba uczestników zajęć korekcyjno-edukacyjnych.

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Tabela 9 Wykaz osób biorących udział w OKE w latach 2019-2021 w PCPR w Olkuszu

Rok	Ilość edycji	Liczba osób objętych OKE - zakwalifikowanych do programu			Liczba osób objętych OKE, którzy ukończyli program - uzyskali stosowny dokument potwierdzający ukończenie			Liczba osób objętych OKE, którzy uczestniczyli w programie - uzyskali dokument potwierdzający uczestnictwo w programie		
		Sprawcy z nakazem sądowym/kierowaniem przez kuratora/prokuratora	Sprawcy bez nakazu sądowego - samodzielnie zgłaszający się do programu	Sprawcy bez nakazu sądowego - skierowani przez Zespoły Interdyscyplinarne/grupy robocze	Sprawcy z nakazem sądowym/kierowaniem przez kuratora/prokuratora	Sprawcy bez nakazu sądowego - samodzielnie zgłaszający się do programu	Sprawcy bez nakazu sądowego - skierowani przez Zespoły Interdyscyplinarne /grupy robocze	Sprawcy z nakazem sądowym/kierowaniem przez kuratora/prokuratora	Sprawcy bez nakazu sądowego - samodzielnie zgłaszający się do programu	Sprawcy bez nakazu sądowego - skierowani przez Zespoły Interdyscyplinarne /grupy robocze
2019	1	6	2	3	5	1	1	0	1	0
2020	2	15	2	3	3	0	0	1	0	0
2021	2	11	2	8	5	0	6	3	2	1

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PCPR

Na terenie Powiatu Olkuskiego, jak wynika z ankiety, ugruntowała się pozytywna opinia o efektach programu. Specjaliści wskazują na dobrą współpracę służb. W 2021 r. 52,38 % stanowiły osoby skierowane przez kuratora, lub na podstawie wyroku bądź postanowienia Sądu i to właśnie Sąd najczęściej zobowiązuje i kieruje do udziału w programie. 38,1% stanowi wskaźnik skierowań na OKE przez Zespoły Interdyscyplinarne. Pozostałe osoby zgłaszają się z własnej woli uzyskując informacje ze strony internetowej bądź od instytucji o możliwości uczestnictwa w OKE.

Na terenie Powiatu Olkuskiego nie zaobserwowano trudności czy problemów z rekrutacją do programu. W 2020 roku łącznie skierowanych na OKE było 34 osoby. W 2021 r. odnotowano 58,82% wzrost osób skierowanych do udziału w programie – w 2021 r. było to 54 osoby.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu podejmuje działania monitorujące. W większości przypadków uczestnicy wyrazili zgodę na monitorowanie zachowań związanych z przemocą, monitorowanie ich w miejscu zamieszkania, rozmowy z partnerkami itp. Jako jednostka realizująca program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych corocznie współpracuje m.in. z: Sądem Rejonowym (Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do wykonywania orzeczeń w sprawach karnych - do wykonywania orzeczeń w sprawach rodzinnych i nieletnich - kuratorzy zawodowi i społeczni), Przewodniczącymi Zespołów Interdyscyplinarnych (MOPS Wolbrom, MOPS Bukowno, OPS Olkusz, OPS Klucze (obecnie Centrum Usług Społecznych w Kluczach), GOPS Trzyciąż, GOPS Bolesław), a także z Komendą Powiatową Policji oraz podległymi Komisariatami w poszczególnych gminach. Współpraca utrzymuje się na wysokim poziomie.

W procesie diagnozowania i planowania działań należy pamiętać o pracy z osobami stosującymi przemoc, gdyż tylko kompleksowa praca ze wszystkimi członkami rodziny uwikłanej w przemoc przyczyni się do poprawy funkcjonowania rodziny we wszystkich sferach i zmniejszy zagrożenie utrwalenia i eskalacji przemocy.

Realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych.

Jak wynika z danych uzyskanych z JOPS na terenie Powiatu Olkuskiego nie kierowano osób do udziału w programach psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Tym samym, nie badano ich skuteczności. Podejmowano jednak działania zmierzające do rozeznania potrzeb w tym zakresie i jak wynika z informacji od uczestników programu zapotrzebowanie to wzrosło.

Realizacja tych programów stanowi ważne uzupełnienie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, zmierzających do zatrzymania zachowań przemocowych oraz udzielania wsparcia osobom/rodzinom dotkniętym problemem przemocy. Powiat Olkuski – PCPR w Olkuszu podjął działania zmierzające do zatwierdzenia i realizacji wskazanych programów, bazując na rekomendacjach dla realizatorów programów psychologiczno-pedagogicznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Inne działania.

Organy samorządu terytorialnego podejmują działania w zakresie współpracy z kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie. Współpraca ta ma na celu wprowadzenie elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły, lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmałżeńskich. Zdarza się jednak, że pomimo podjętych działań i inicjatyw ze strony instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, współpraca ta nie występuje.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy współpraca pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie na terenie Powiatu Olkuskiego klaruje się na wysokim poziomie. Na bardzo dobrą współpracę wskazały JOPS, Policja oraz szkoły z terenu powiatu.

Powiat Olkuski zapewnia odpowiednie warunki do przesłuchiwania dzieci czy dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Pokój taki uruchomiony został w Sądzie Rejonowym w Olkuszu. Liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach w roku 2019 i 2020 była taka sama, tj. 2 przesłuchanych małoletnich. W 2021 r. liczba przesłuchanych małoletnich wzrosła czterokrotnie, tj. 8 małoletnich (kryt.: małoletni pokrzywdzeni, wiek do 18 lat, sprawcy podejrzani z art. 207 par. 1 kk).

Z danych przesłanych przez poszczególne instytucje wynika, że Ośrodki Pomocy Społecznej działające na terenie Powiatu Olkuskiego nie stosowały trybu art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie. W jednym przypadku w 2019 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Olkuszu podejmował działania w celu zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom krzywdzonym.

Przemoc w rodzinie jest wg art. 207 Kodeksu Karnego z dnia 6 czerwca 1997r. określona jako znęcanie się nad rodziną. Istotą przestępstwa znęcania się nad rodziną jest inne jakościowo zachowanie się sprawcy wobec pokrzywdzonego, odmienne od przypadków znieważania, naruszenia nietykalności cielesnej itp. ponieważ zakłada zaistnienie przewagi po stronie sprawcy nad ofiarą. Zachowanie osoby stosującej przemoc w rodzinie może nie wyczerpywać znamion przestępstwa art. 207 § 1 KK, ale może wyczerpywać jednostkowo znamiona przestępstw określonych w innych artykułach KK, np. ciężki uszczerbek na zdrowiu, naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, groźbę karalną, zmuszanie, przestępstwo zgwałcenia, obcowanie płciowe z małoletnim, uchylanie się od płacenia alimentów, naruszenie nietykalności. Liczba zastosowanych środków zapobiegawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie w ostatnich dwóch latach pozostaje na niezmiennym poziomie.

W zakresie monitoringu orzecznictwa sądów powszechnych, w szczególności w zakresie - prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, prawa rodzinnego i opiekuńczego w przedmiocie władzy

rodzicielskiej oraz w zakresie prawa cywilnego w przedmiocie nakazu opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, a także eksmisji, największą liczbę zatrzymań sprawców przemocy w rodzinie odnotowano w 2020 roku. W 2020 roku odnotowano również wzrost warunkowego zawieszenia kary w związku z występowaniem przemocy w rodzinie. W 2021 roku z kolei odnotowano dziesięciokrotny wzrost wydanych zakazów zbliżania się oraz pięciokrotny wzrost nakazów opuszczenia lokalu. Dość często akty oskarżenia dotyczyły gróźb karalnych i naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia.

Tabela 10 Monitoring Sądów

	2019 r	2020 r.	2021 r.
Kara pozbawienia wolności (bezwzględna)	6	11	6
Kara pozbawienia wolności (warunkowo zawieszona)	6	9	5
Zakaz zbliżania się	1	1	10
Nakaz opuszczenia lokalu	b.d.	b.d.	5
Udział w oddziaływaniach korekcyjno - edukacyjnych	3	5	3
Zobowiązanie do leczenia odwykowego	b.d.	1	2

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych SR w Olkuszu (dane do dnia 31.11.2021 r.)

Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie klasyfikuje się na niskim poziomie. Wzrosła liczba przekazanych w/w organom ścigania i wymiaru sprawiedliwości informacji przez inne służby, w tym zwłaszcza przez pracowników socjalnych, o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie, przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc.

Prowadzenie na terenie gmin działań zapobiegających krzywdzeniu dzieci

Gminy jednogłośnie wskazały na konieczność podejmowania działań w zakresie zapobiegania krzywdzeniu dzieci. Wskazały na ich konieczność i systematyczność. Prowadzone są zajęcia z dziećmi przez pedagogów w placówkach oświatowych, przeprowadzane są akcje informacyjne, kampanie społeczne, organizowane są treningi kompetencji i umiejętności wychowawczych oraz warsztaty dla dzieci dot. profilaktyki agresji i tolerancji. Zespoły Interdyscyplinarne organizują pikniki (w niewielkim stopniu), a także zajęcia edukacyjne w porozumieniu ze szkołami. Każda gmina zamieszcza artykuły w prasie lokalnej o tematyce wychowawczej. W jednej z gmin (Klucze) utworzona została grupa terapeutyczna dla dzieci (do 18 r.ż.) doznających, bądź zagrożonych przemocą w rodzinie w ramach projektu „Przerwij PrzeMOC”. Gmina Wolbrom organizowała warsztaty dla dzieci dotyczące tolerancji

i emocji, dla rodziców warsztaty dot. zagrożeń w sieci. W Olkuszu organizowano warsztaty służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców, dla młodzieży szkolnej warsztaty i widowiska artystyczne.

Pomimo niskiego wskaźnika realizacji sytuacja epidemiczna w Polsce spowodowała dalszy ich spadek w 2020 roku. Działania realizowano w niewielkim zakresie bądź ich realizację przeniesiono na rok 2021 r.

Lokalne czynniki sprzyjające skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Na podstawie przeprowadzonej ankiety JOPS (MOPS, GOPS, OPS, PCPR) można stwierdzić, że czynnikami sprzyjającymi skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie są działania zamieszczone poniżej w tabeli.

Tabela 11 Czynniki sprzyjające skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Rodzaj czynnika	Ocena
Coraz większa świadomość mieszkańców	6/6
Możliwość udziału w szkoleniach, podnoszenia kwalifikacji	6/6
Wsparcie asystenta rodziny	6/6
Stosowanie procedury „Niebieskie Karty”	6/6
Monitoring w rodzinach	6/6
Współpraca z kuratorami sądowymi	6/6
Edukacja dzieci i młodzieży oraz dorosłych nt. zjawiska przemocy w rodzinie	6/6
Działalność PCPR	6/6
Szybkie reagowanie OPS i Policji	6/6
Dobry przepływ informacji pomiędzy służbami pomocowymi	6/6
Poradnictwo psychologiczne na terenie gminy	5/6
Dobra współpraca instytucji, współpraca interdyscyplinarna	5/6
Koordinacja działań pomocowych przez Zespół Interdyscyplinarny	5/6
Specjalistyczne poradnictwo na terenie powiatu/gminy	5/6
Działalność Punktu Interwencji Kryzysowej, Punktu Konsultacyjnego	5/6
Dobra znajomość środowiska	5/6
Poradnictwo prawne na terenie gminy	5/6
Większa rozpoznawalność i dostępność instytucji zajmujących się problematyką przemocy	5/6

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Rodzaj czynnika	Ocena
Znajomość personalna osób zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	5/6
Opracowany i realizowany gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie	5/6
Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie powiatu	4/6
Dobra współpraca, duże zaangażowanie członków ZI	4/6
Spotkania i akcje informacyjne, działania profilaktyczne	4/6
Zgłoszenia ze środowiska	4/6
Prowadzona i udostępniana baza danych o instytucjach i formach pomocy	4/6
Wysokie kompetencje oraz doświadczenie kadry pomocy społecznej	4/6
Praca GKRPA	4/6
Praca socjalna	4/6
Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	4/6
Nowe uprawnienia Policji i sądów w zakresie czasowego usunięcia sprawcy przemocy z miejsca zamieszkania	4/6
Natychmiastowa izolacja sprawców przemocy	4/6
Zaostrzenie przepisów prawnych w zakresie kar wobec sprawców przemocy domowej	4/6
Podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie	4/6
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględniająca problematykę przemocy w rodzinie	3/6
Bieżący kolportaż ulotek, poradników, informatorów	3/6
Większy dostęp do materiałów informacyjno-edukacyjnych	3/6
Współpraca z organizacjami pozarządowymi, lepszy dostęp do świadczonej pomocy	3/6
Kompetencje członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych	3/6
Otwarcie się osób poszkodowanych na szukanie pomocy i korzystanie z niej	3/6
Zajęcia świetlicowe dla dzieci	3/6
Pomoc realizowana przez pedagogów szkolnych	3/6
Wspieranie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, promujących zachowania bez agresji	3/6
Dobre rozwiązania prawne	3/6
Wsparcie dla osób poszkodowanych ze strony rodziny i krewnych	2/6
Grupy samopomocowe, grupy wsparcia	2/6
Rozwój nowych form pracy środowiskowej, terapeutycznej	2/6
Możliwość pozyskania środków na realizację projektów	2/6

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Rodzaj czynnika	Ocena
Wsparcie działań przez samorząd gminny	2/6
Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych skierowanych do osób dotkniętych przemocą	2/6
Aktywność osób poszkodowanych, chęć zmiany i wyjścia z kryzysu	2/6
Indywidualizacja rodzaju proponowanej pomocy do specyfiki problemu	2/6
Funkcjonowanie lub uruchomienie posterunku Policji w gminie, działania prewencyjne Policji	1/6
Działalność Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	1/6
Działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej	1/6
Działalność grup AA	1/6
Pomoc finansowa lub rzeczowa	1/6
Pogłębiona praca socjalna	1/6
Opracowanie lokalnej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie	1/6
Lokalne programy pomocowe	1/6
Współpraca z organizacjami pozarządowymi i kościelnymi	1/6
Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie powiatu, możliwość udziału osób w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	1/6
Poprawa sytuacji zawodowej i materialnej rodzin	1/6
Poprawa relacji w rodzinie, bezpieczeństwo	1/6

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS

Lokalne czynniki utrudniające skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Tabela 12 Czynniki utrudniające skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Rodzaj czynnika	Ocena
Bierna postawa osób poszkodowanych, ukrywanie problemu przemocy, lęk przed zmianą	6/6
Hermetyczne środowisko, lęk przed sprawcą, wstyd przed ujawnieniem problemu	6/6
Przemoc powiązana z uzależnieniami	6/6
Problemy w funkcjonowaniu rodzin z osobami chorymi psychicznie	5/6
Niechęć do współpracy osób stosujących przemoc	5/6
Niechęć do współpracy osób poszkodowanych, rezygnacja z proponowanych form pomocy	5/6

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Rodzaj czynnika	Ocena
Przewlekłość procedur sądowych, umarzanie spraw przez sądy, prokuraturę	5/6
Zbyt duża biurokratyzacja w instytucjach	5/6
Uzależnienie od pomocy instytucjonalnej, niska współpraca ze strony rodzin w rozwiązywaniu ich problemów	4/6
Brak współpracy rodziny, rozpad więzi rodzinnych, bierność świadków	4/6
Lęk przed sprawcą	4/6
Brak mieszkań chronionych/socjalnych	4/6
Niska frekwencja sprawców na posiedzeniach grup roboczych	3/6
Syndrom wyuczonej bezradności	3/6
Ograniczenia związane ze stanem epidemii COVID, zawieszenie działalności instytucji, poradnictwa	3/6
Bezrobocie, ubóstwo, zależność ekonomiczna ofiar od sprawców, ogólny dostęp do napojów alkoholowych	3/6
Niedostateczne zaangażowanie w procedurę „Niebieskie Karty” niektórych podmiotów	3/6
Małe zainteresowanie udziałem sprawców udziałem w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	3/6
Brak lokalnych grup samopomocowych, grup wsparcia	3/6
Niedostateczne zrozumienie problemu przemocy w rodzinie	3/6
Agresja sprawców przemocy w stosunku do służb	3/6
Brak wiary osób poszkodowanych w skuteczność pomocy	3/6
Utrudniony dostęp do placówek poradnictwa specjalistycznego	2/6
Brak współpracy z publiczną służbą zdrowia w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	2/6
Wypalenie zawodowe	2/6
Brak ośrodków terapeutycznych dla sprawców	2/6
Duże obciążenie pracą pracowników socjalnych, braki kadrowe	2/6
Poczucie bezkarności u sprawców, brak skutecznych narzędzi oddziaływań	2/6
Brak współpracy z sądem, wymiany informacji	2/6

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Rodzaj czynnika	Ocena
Brak wsparcia finansowego na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	2/6
Brak psychiatry	2/6
Brak pełnej oferty terapeutycznej	2/6
Niewłaściwe wykorzystywanie procedury „Niebieskie Karty”	2/6
Brak specjalistycznej kadry	1/6
Brak reakcji środowiska lokalnego na akty przemocy w rodzinie	1/6
Brak współpracy pomiędzy instytucjami	1/6
Ograniczenia związane z odseparowaniem sprawcy	1/6
Brak informacji oraz odpowiednich działań profilaktycznych, edukacyjnych	1/6
Rozpowszechnianie w mediach i środowisku negatywnych przykładów pracy instytucji pomocowych	1/6
Negatywne nastawienie do służb pomocowych	1/6
Brak Ośrodka Interwencji Kryzysowej	1/6
Brak komisariatu policji na terenie gminy	1/6
Utrudniony dostęp do specjalistów szkolących służby w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	1/6
Mała ilość realizowanych procedur „Niebieskie Karty”	1/6
Słaby przepływ informacji pomiędzy służbami	1/6
Brak konsekwencji w podejmowanych działaniach	1/6
Słaba ochrona ofiar przemocy	1/6
Sformalizowanie procedury „Niebieskie Karty”, nie w pełni jasne interpretacje przepisów	1/6
Uwarunkowania religijne	1/6

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS

Wdrożenie na terenie gminy/powiatu systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.

Tabela 13 Wykaz podjętych działań / systemu wsparcia dla osób pracujących z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie.

Rok	Rodzaj udzielonego wsparcia i ilość osób biorących udział
2019	OPS Olkusz: Superwizja – 4 spotkania – 16 osób / Szkolenie – 2 szkolenia – 41 osób GOPS Bolesław: Superwizja – 1
2020	OPS Olkusz: Superwizja – 4 spotkania – 16 osób / Szkolenie – 2 szkolenia – 41 osób GOPS Bolesław: Superwizja – 1 MOPS Bukowno: Superwizja - 6
2021	OPS Olkusz: Superwizja – 4 spotkania – 16 osób / Szkolenie – 2 szkolenia – 41 osób GOPS Bolesław: Superwizja – 3 MOPS Bukowno: Superwizja - 6

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS

Potrzeby lokalne w zakresie zapewnienia specyficznych świadczeń dla rodzin dotkniętych przemocą (infrastruktura, kadra, szkolenia, współpraca – przepływ informacji, koordynacja).

Tabela 14 Wykaz stanu bieżącego, poziomu zaspokajania potrzeb oraz braków specyficznych świadczeń dla rodzin dotkniętych przemocą.

Zakres	Stan bieżący, poziom zaspokojenia potrzeb	Braki – zakres rozwoju, modyfikacji
Infrastruktura w zakresie: -interwencyjnym (telefon, miejsca schronienia), -pomocy rodzinom dotkniętym przemocą (medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna, pedagogiczna),	<u>Klucze:</u> Infrastruktura w zakresie: Interwencyjnym: Mieszkanie chronione Pomocy rodzinom dotkniętym przemocą: Punkt Interwencji Kryzysowej (darmowe poradnictwo, wsparcie, konsultacje):	

Zakres	Stan bieżący, poziom zaspokojenia potrzeb	Braki – zakres rozwoju, modyfikacji
<p>-pracy z osobami stosującymi przemoc – realizacja programów oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych</p>	<p>-psychologiczne -prawne -socjalne Od września do grudnia 2021 roku -grupa psychoterapeutyczna dla osób dorosłych -grupa psychoterapeutyczna dla dzieci -indywidualne poradnictwo psychoterapeutyczne Pracy z osobami stosującymi przemoc: Kierowanie osób stosujących przemoc do udziału w Programie Korekcyjno- Edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Motywowanie do wzięcia udziału w w/w programie.</p>	
	<p>Punkt Informacyjny dla osób doznających przemocy w rodzinie – pomoc prawna, psychologiczna, socjalna Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych – psychoterapeuta ds. uzależnień.</p>	<p>Brak dostępnych mieszkań dla ODP Brak na terenie gminy grup wsparcia, dla ODP, zajęć dla OSP</p>
	<p><u>Olkusz</u> Infrastruktura w zakresie: Interwencyjnym: - telefon w godzinach pracy Ośrodka Pomocy rodzinom dotkniętym przemocą oraz pracy z osobami stosującymi przemoc: W tym zakresie poziom zaspokojenia jest wystarczający.</p>	<p>Brak mieszkania chronionego</p>
	<p>Trzyciąż</p>	<p>Brak mieszkania socjalnego</p>
	<p>Bukowno Telefon, miejsce schronienia dla ofiar przemocy, wsparcie prawnika, psychologa, pedagoga</p>	

Zakres	Stan bieżący, poziom zaspokojenia potrzeb	Braki – zakres rozwoju, modyfikacji
	Bolesław Poziom zaspokojenia potrzeb - dobry	Ograniczenie pomocy medycznej
<p>Kadra: -specjaliści w zakresie interwencji, pomocy, terapii, poradnictwa i innych oddziaływań, -dostępność (odległość, częstotliwość dyżurów)</p>	<p>Klucze: Kadra: - Pracownik socjalny - Psycholog - Prawnik - Psychoterapeuta wrzesień - grudzień) Każdy czwartek miesiąca od godziny 15:30 – 17:30</p>	
	Psycholog, prawnik	Mała liczba specjalistów, duży czas oczekiwania na spotkanie ze specjalistą, dojazd
	Olkusz Wystarczający poziom zaspokojenia potrzeb	
	Trzyciąż Osoby wymagające pomocy specjalistów kierowane są do poradni w Olkuszu	
	Bukowno Możliwość wsparcia pedagoga, prawnika, psychologa po uprzednim ustaleniu terminu przez pracownika socjalnego.	
	Bolesław Poziom zaspokojenia - dobry	
<p>Szkolenia: -edukacja społeczna, informacja o zjawisku przemocy, miejscach pomocy, -podnoszenie kwalifikacji specjalistów, -konsultacje, superwizje, system wsparcia</p>	<p>Klucze: Szkolenia: - edukacja społeczna: Rozpowszechnienie informacji na stronach internetowych OPS Klucze (obecnie Centrum Usług Społecznych w Kluczach) oraz Gminy Klucze, w gazecie lokalnej „Echo Klucz” , dystrybuowanie ulotek, plakatów, broszur informacyjnych na</p>	Brak systemu wsparcia dla osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, superwizji (propozycja – spotkania członków Zespołu z powiatu olkuskiego)

Zakres	Stan bieżący, poziom zaspokojenia potrzeb	Braki – zakres rozwoju, modyfikacji
	<p>temat ofert pomocowych dla osób doznających przemocy w rodzinie - podnoszenie kwalifikacji specjalistów Coroczna organizacja szkoleń dla służb i instytucji pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (członkowie ZI, grup roboczych, Dyrektorzy Szkół/Przedszkoli z tereny Gminy Klucze) Informacje w prasie lokalnej, stronie internetowej, organizowane szkolenia dla osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p>	
	<p>Trzyciąż Szkolenia członków ZI oraz GR</p>	Brak superwizji
	<p>Bukowno: Szkolenia, superwizje</p>	
	<p>Bolesław Poziom zaspokojenia - dobry</p>	
Współpraca, koordynacja, przepływ informacji – efektywność systemu, jego poszczególnych podmiotów	<p>Klucze: Bardzo dobry przepływ informacji Dobra współpraca służb pomocowych</p>	
	<p>Podejmowane działania interdyscyplinarne, współpraca, szybki przepływ informacji</p>	
	<p>Olkusz Wystarczający poziom zaspokojenia potrzeb.</p>	
	<p>Trzyciąż Dobra współpraca z kuratorem, policją, GKRPA</p>	Słaba współpraca ze służbą zdrowia
	<p>Bukowno Współpraca istnieje.</p>	
	<p>Bolesław Wystarczająca</p>	

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych JOPS

Obowiązki służby zdrowia wynikające z Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego.

W dziedzinie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, do zadań podstawowych służby zdrowia, należy m.in.:

- a) udzielenie pomocy medycznej,
- b) rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,
- c) umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- d) wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- e) poinformowanie osób doznających przemocy w rodzinie o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- f) w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia podczas badania popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanых oparzeń, wykorzystania seksualnego – powiadomienie organów ścigania,
- g) udział w procedurze odebrania dziecka przez pracownika socjalnego w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (lekarz, ratownik medyczny, pielęgniarka),
- h) udział w zespołach interdyscyplinarnych i grupach roboczych, realizacja procedury „Niebieskie Karty”.

Powyższe działania służby zdrowia na terenie Powiatu Olkuskiego są realizowane, jednak na niewysokim poziomie. Na podstawie uzyskanych danych jedynie z JOPS, pracownicy medyczni w każdej z gmin biorą udział w pracach Zespołów Interdyscyplinarnych. Odnotowuje się jednak bardzo niski wskaźnik zakładanych NK . W 2019 roku założono jedną a w 2021 roku dwie. To zaledwie 0,49-0,86% z ogółu założonych NK.

Tylko jeden ośrodek zdrowia zwrócił się z prośbą i wskazał na potrzebę nabycia umiejętności rozpoznania sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary bądź

świadkowie próbują to ukryć, a także nabycia umiejętności przeprowadzenia rozmowy z osobą doświadczającą przemocy, czy też świadkiem.

Służbie zdrowia raczej obcy jest kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy w rodzinie oraz algorytmy postępowania dla ochrony zdrowia.

Oświata.

Oświata obejmuje ogół instytucji (szkoły, przedszkola, świetlice, placówki opiekuńcze, poradnie psychologiczno-pedagogiczne), których celem jest upowszechnienie wykształcenia oraz realizowanie określonych celów wychowawczych. Instytucje te poza podstawowym zadaniem kształcenia dzieci i młodzieży m.in. zapewniają im opiekę poza rodziną oraz mając możliwości oddziaływania na rodziców wspierają prowadzone przez nich działania wychowawcze.

Przedstawiciele oświaty z terenu Powiatu Olkuskiego, podejmują szereg działań w związku z wystąpieniem przemocy w rodzinie:

1. Udzielają kompleksowych informacji o:
  - a) możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
  - b) możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
2. Organizują niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
3. Prowadzą rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informują te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
4. Diagnozują sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci;
5. Udzielają kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Na terenie Powiatu Olkuskiego działania te są realizowane, choć jak zgłaszają szkoły i przedszkola kwestionariusz szacowania ryzyka dla oświaty był im w większości przypadków obcy. Ze względu na niewielką ilość dzieci w szkołach, tworzących małe społeczności lokalne, nauczyciele nie muszą działać zgodnie z kwestionariuszami. Mają możliwość bezpośredniego poznania dzieci, nie ma u nich anonimowości i każdy raczej przypadek jest rozpoznawany.

Szkoły i przedszkola, które udzieliły odpowiedzi ankietowych jednogłośnie stwierdziły, że działania ich pokierowane są koniecznością stworzenia harmonijnego rozwoju w atmosferze bezpieczeństwa, akceptacji i szacunku. Działają dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Niektóre szkoły i przedszkola, mają opracowane i wdrożone procedury postępowania wobec ucznia – ofiary przemocy, oraz sprawcy przemocy – SP Nr 2 w Olkuszu. Przedszkole im. „Barbórki” w Bolesławiu od 2019 r. ma wdrożoną „Politykę ochrony dzieci przed krzywdzeniem”.

Szkoły organizują również różnego rodzaju działania, które mają służyć m.in. rozpoznawaniu sytuacji niebezpiecznych wśród uczniów. Podejmują również różnego rodzaju działania profilaktyczno – wychowawcze zapobiegające problemom w rodzinie. Wsparciem i fachową pomocą objęci są również rodzice i nauczyciele.

Szkoły organizują różnego rodzaju warsztaty profilaktyczne, spektakle profilaktyczno – edukacyjne, pogadanki, np. SP im. Kardynała Wyszyńskiego w Wierzchowisku: program profilaktyczny „CUDER”, spektakl profilaktyczno – edukacyjny „Doktor Kruk”; warsztaty „Jak radzić sobie z emocjami”, „Słowa, które krzywdzą i ranią innych. Zachowania autoagresywne u dzieci i młodzieży – jak zapobiegać?; Profilaktyka zachowań ryzykownych”; ZSP SP nr 2 w Wolbromiu: program profilaktyczny „CUDER”, zajęcia: Czy dokuczanie jest przemocą. Nałóg przegrane życie. Rozumiem, słucham, argumentuję. Jak radzić sobie z emocjami. Zespół Szkół w Gołaczewach organizuje i przeprowadza systematycznie różnego rodzaju prezentacje i prelekcje dla uczniów i rodziców, np.: „Bezpieczeństwo w sytuacjach kryzysowych oraz poszanowanie drugiego człowieka”. ZSP SP nr 1 w Wolbromiu prowadziła prelekcje dla uczniów dotyczące przemocy i agresji, podejmowała działania w ramach Tygodnia Profilaktyki, systematycznie przeprowadzają pogadanki dot. Przeciwdziałania agresji i przemocy podczas godzin wychowawczych. Rodzicom przekazywane są informacji nt. miejsc uzyskania pomocy w razie sytuacji kryzysowych.

Głównie szkoły podstawowe prowadzą i przyłączają się do prowadzonych kampanii społecznych. Na przestrzeni lat 2019-2021 prowadzono:

- SP im. „Orła Białego” w Jaroszowcu – 2 kampanie społeczne
- SP im. Henryka Sienkiewicza w Gorenicach – 2 kampanie społeczne: „By powstał dom potrzeba wiele trosk nie pozwól mu się rozsypać” kampania MRiPS; „Gdzie można uzyskać wsparcie”
- IV Liceum Ogólnokształcące – 1 kampania społeczna: „19 dni przeciwko krzywdzeniu i przemocy dzieci i młodzieży”

- SP nr 9 w Olkuszu: ogólnopolskie programy i kampanie społeczne 6 – 2019 r., 6 w 2020 r., 4 w 2021 r. M.in.: „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „STOP Przemocy”, „Dzień bezpiecznego internetu”, „Bite dzieci widzą świat inaczej”, „NO PROMIL – NO PROBLEM”

- SP nr 4 w Olkuszu: ogólnopolskie programy i kampanie społeczne 6 – 2019 r., 6 w 2020 r., 4 w 2021 r. M.in.: „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „STOP Przemocy”, „Dzień bezpiecznego internetu”, „Bite dzieci widzą świat inaczej”, „NO PROMIL – NO PROBLEM”

- SP w Zawadzie – 1 kampania społeczna - „By powstał dom potrzeba wiele trosk nie pozwól mu się rozsypać” kampania MRiPS

- Przedszkole nr 7 w Olkuszu – 1 kampania – „Dzieciństwo bez przemocy”

Niestety ze względu na trwającą pandemię COVID – 19 realizacja pewnych zadań w wielu placówkach oświatowych została w znacznym stopniu utrudniona.

Szkoły współpracują z Ośrodkami Pomocy Społecznej, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Olkuszu z filią w Wolbromiu, Strażą Miejską, Policją. W ramach współpracy wspólnie realizują programy profilaktyczne, warsztaty i lekcje dla uczniów. Zajęcia prowadzone są i na terenie szkoły, ale i również w Bibliotece, Komendzie Policji.

SP nr 4 w Olkuszu wskazała również na udział i organizację konkursów ogólnopolskich, powiatowych i gminnych oraz szkolnych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Na terenie szkół istnieją również tzw. „Skrzynki zaufania”.

Wnioski

Diagnoza przeprowadzona przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu przyczyniła się do określenia problemu i ustalenia strategii jego rozwiązania. Jest niezbędnym elementem, który inicjuje początek zmian na lepsze. Możemy wręcz powiedzieć, że jest jednym z fundamentów dalszej pracy i jednocześnie podstawą powodzenia podjętych oddziaływań. Niepokojący jest fakt, iż omawiane zjawisko w Powiecie Olkuskim na przestrzeni ostatnich lat, z roku na rok zwiększa swoją skalę.

Jak wskazują zebrane dane, pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej i funkcjonariusze Policji znacznie częściej stosują procedurę „Niebieskie Karty”. Wykorzystywanie takiej procedury w pracy z osobami pokrzywdzonymi oraz sprawcami jest istotnym elementem w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Dokonana analiza danych odnośnie występowania zjawiska przemocy, jak i działań podejmowanych w celu jej ograniczenia, bądź też zniwelowania dowiodła, iż problem przemocy w rodzinie tak naprawdę jest trudny do oszacowania. Wynika to z faktu, iż pomimo większej świadomości osób doznających przemocy domowej nie zgłaszają one tego faktu na policję,

do gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ośrodków pomocy społecznej, innych instytucji.

Na pierwszy plan wysuwa się konieczność podjęcia działań zmierzających do zmiany sytuacji osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie. Ważnym jest również podjęcie działań w obszarze przeciwdziałania temu zjawisku na terenie Powiatu Olkuskiego. Należy wspierać zarówno osoby poszkodowane i świadków przemocy, jak i sprawców w procesie ich zmian. Ważnym i istotnym elementem jest również nieustanne podnoszenie jakości działań instytucji oraz placówek działających na rzecz osób poszkodowanych.

Analizując zapisy zawarte w diagnozie koniecznym jest również budowanie świadomości, zarówno wśród mieszkańców lokalnych środowisk, jak i pracowników służb interwencyjnych i pomocowych z zakresu traumatycznych doświadczeń i skutków w sytuacji, gdy w rodzinie występuje zjawisko przemocy.

Nadal działają uruchomione na terenie każdej gminy punkty wsparcia i pomocy dla osób doświadczających przemocy oraz Punkt Interwencji Kryzysowej, działające również po godzinach pracy. W punktach, oprócz pracowników socjalnych, dyżurują specjaliści - psycholodzy, terapeuci, prawnicy, policjanci, księża, pielęgniarki. Corocznie obserwuje się coraz większe zapotrzebowanie na pomoc i wsparcie specjalistyczne. Jakość udzielanych porad klasyfikuje się na wysokim poziomie.

Utrwała się wśród kadry realizującej zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, świadomość konieczności podejmowania interdyscyplinarnych działań, zarówno w stosunku do osób doświadczających przemocy, jak i osób stosujących przemoc, a co za tym idzie, konieczność nawiązywania współpracy z różnymi instytucjami, współpracy samorządu gminnego i powiatowego, organizowania konferencji, szkoleń, spotkań, seminariów i innych projektów mających na celu wymianę doświadczeń, informacji i nawiązanie ścisłej współpracy ponadgminnej i ponadlokalnej.

Działania informacyjno - edukacyjne o zjawisku przemocy w rodzinie powinny być prowadzone systemowo i stale. Poprzez właściwie prowadzone działania informacyjne na terenie powiatu olkuskiego wzrasta świadomość społeczeństwa na zjawisko przemocy w rodzinie, tym samym wzrasta liczba zgłoszeń i podejmowanych działań w tym zakresie, nie tylko instytucji ale i społeczności lokalnej.

Na terenie Powiatu prowadzone są lokalne kampanie społeczne. W tym, największą liczbę w ich realizacji stanowią szkoły i Jednostki Organizacyjne Pomocy Społecznej. Celem tych kampanii jest przede wszystkim przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ograniczenie jej skutków m.in. poprzez: zwiększenie społecznego zaangażowania w sprawy związane z przeciwdziałaniem przemocy - podnoszenie społecznej wrażliwości w odniesieniu do zjawiska przemocy w rodzinie oraz uwrażliwienie na problem stosowania przemocy fizycznej wobec dzieci, zwiększenie zaangażowania świadków przemocy w jej przeciwdziałanie. Nadal istnieje potrzeba ich realizacji na naszym terenie. Rośnie także liczba działań podejmowanych w stosunku do dzieci i młodzieży, w tym: kampanii

informacyjno-edukacyjnych w szkołach, konkursów plastycznych i innych, pogadank, warsztatów, spotkań integracyjnych, prezentacji filmów edukacyjnych, spektakli teatralnych, realizacji programów profilaktycznych. Podejmowane są inicjatywy skierowane do rodziców wspomagające działania wychowawcze: warsztaty psychoedukacyjne dla matek i obojga rodziców, szkoły dla rodziców (w PCPR w Olkuszu). Tego rodzaju działania również powinny być kontynuowane przez instytucje na terenie Powiatu Olkuskiego.

Zgodnie z informacją z MUW w Krakowie, mającą odzwierciedlenie w diagnozie prowadzonej przez PCPR Olkusz, nadal występują nieprawidłowości w systemowym podejściu do realizacji działań prewencyjnych, interwencyjnych i pomocowych o charakterze interdyscyplinarnym wobec zjawiska przemocy oraz osób dotkniętych tym zjawiskiem. Przeważają działania służb pomocy społecznej i policji, nadal w niewystarczającym stopniu, biorą udział w działaniach przedstawiciele innych podmiotów: oświaty, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, a zwłaszcza mały udział jest organizacji pozarządowych. Do aktywizacji i edukacji tej sfery powinny zostać podjęte stosowne działania.

Niezmiernie ważna jest dalsza edukacja, podnoszenie kompetencji i umiejętności zawodowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, nie tylko członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, ale wszystkich osób mogących mieć kontakt z osobami/rodzinami dotkniętymi przemocą w zakresie pracy z dzieckiem będącym ofiarą i świadkiem przemocy domowej. W Powiecie Olkuskim o tego rodzaju wsparcie i pomoc zwróciła się służba medyczna (Ośrodek Zdrowia). Najistotniejszym jednak zadaniem i celem do osiągnięcia jest współdziałanie i rozwój kompetencji służb, instytucji i podmiotów systemu, poprzez prowadzenie szkoleń, w tym szczególnie o charakterze warsztatowym, zapewnienie kadry udzielającej pomocy możliwości korzystania z superwizji, wsparcia i wymiany doświadczeń.

III Cele programu

Celem głównym Programu jest:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie Powiatu Olkuskiego.

Działania podejmowane w ramach Programu mają przyczynić się do skutecznego reagowania i ograniczania zjawiska przemocy, wytworzenia w społeczności lokalnej poczucia odpowiedzialności za przestrzeganie prawa, zasad i norm społecznych oraz uświadomienia występujących zagrożeń wynikających z przemocy i sposobach przeciwdziałania im, jak również powstrzymać powielanie funkcjonujących stereotypów dotyczących tegoż zjawiska.

Cel szczegółowy nr 1:

Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel szczegółowy nr 2:

Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Cel szczegółowy nr 3:

Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cel szczegółowy nr 4:

Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Powiatowy Program składa się z szeregu interdyscyplinarnych działań, które są ukierunkowane na realizację poszczególnych celów. Jednocześnie zakłada się, że spójność działań prowadzi do osiągnięcia jak najwyższego poziomu celu głównego.

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Tabela 15 Cele programu, kierunki działań, wskaźniki, realizatorzy, termin realizacji

Cel szczegółowy nr 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu olkuskiego, w tym w odniesieniu do gmin, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.	Liczba opracowanych diagnoz.	PCPR Olkusz JOPS z terenu powiatu	Raz do roku - praca ciągła w latach 2022-2027
Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych.	Liczba lokalnych kampanii społecznych.	PCPR Olkusz JOPS z terenu powiatu we współpracy z mediami oraz organizacjami pozarządowymi.	Co najmniej raz do roku - praca ciągła w latach 2022-2027
Współpraca pomiędzy organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich.	Liczba podjętych inicjatyw. Liczba zrealizowanych działań. Liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	PCPR Olkusz JOPS z terenu powiatu we współpracy z kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi.	Praca ciągła w latach 2022-2027
Współpraca pomiędzy organami samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania	Liczba podjętych inicjatyw. Liczba zrealizowanych działań. Liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących	PCPR Olkusz JOPS z terenu powiatu we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	Praca ciągła w latach 2022-2027

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Cel szczegółowy nr 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe.	przeciwdziałania przemocy w rodzinie.		
Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.	Liczba realizowanych powiatowych programów.	PCPR Olkusz	Opracowanie: styczeń 2022r. oraz I kwartał 2028 r. Realizacja: praca ciągła w latach 2022 - 2027

Tabela 16 Cele programu, kierunki działań, wskaźniki, realizatorzy, termin realizacji

Cel szczegółowy nr 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
Upowszechnienie baz danych przez podmioty, o których mowa w pkt 2.1.4 KPPPwR w podległych im pionach organizacyjnych.	Liczba podmiotów, którym zostały przekazane aktualne bazy danych	PCPR Olkusz	Praca ciągła w latach 2022 - 2027
Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym:	Liczba utworzonych w danym roku punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	PCPR Olkusz JOPS z terenu powiatu	Praca ciągła w latach 2022 - 2027

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Cel szczegółowy nr 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
-punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, - domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, - ośrodków interwencji kryzysowej, - innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	Liczba utworzonych ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Liczba utworzonych w danym roku domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Liczba utworzonych w danym roku ośrodków interwencji kryzysowej. Liczba utworzonych w danym roku innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.		
Nawiązywanie, rozwijanie i wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	Liczba realizowanych projektów w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	PCPR Olkusz, JOPS z terenu powiatu, organizacje pozarządowe, inne	Praca ciągła w latach 2022 - 2027
Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.	Liczba opracowanych i upowszechnianych materiałów informacyjnych	PCPR Olkusz, JOPS z terenu powiatu, organizacje pozarządowe, media lokalne	Praca ciągła w latach 2022-2027
Opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w szczególności w zakresie podstaw prawnych i	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie uczestniczących w działaniach indywidualnych.	PCPR Olkusz JOPS z terenu powiatu	Praca ciągła w latach 2022-2027

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Cel szczegółowy nr 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
zagadnień psychologicznych dot. reakcji na przemoc w rodzinie.	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie uczestniczących w działaniach grupowych.		
Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych.	Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego w danej instytucji, w tym liczba osób korzystających z porad za pośrednictwem środków komunikowania się na odległość. Liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia, grupach samopomocowych.	PCPR Olkusz JOPS z terenu powiatu we współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi	Praca ciągła w latach 2022-2027
Realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, rodzinnej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym w uzasadnionych przypadkach działania na rzecz reintegracji rodzin.	Liczba opracowanych i zrealizowanych programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Liczba osób uczestniczących w programach terapeutycznych osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	PCPR Olkusz JOPS z terenu powiatu we współpracy z organizacjami pozarządowymi	Praca ciągła w latach 2022-2027

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Cel szczegółowy nr 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
	<p>Liczba osób, które uczestniczyły w terapii indywidualnej psychologicznej (terapeutycznej).</p> <p>Liczba grup terapeutycznych.</p> <p>Liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne.</p> <p>Liczba grup wsparcia.</p> <p>Liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia.</p>		
<p>Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej.</p>	<p>Liczba gminnych/powiatowych ośrodków wsparcia.</p> <p>Liczba miejsc w gminnych/powiatowych ośrodkach wsparcia.</p> <p>Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w gminnych/powiatowych ośrodkach wsparcia, w tym z pomocy w formie schronienia.</p> <p>Liczba domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.</p>	<p>PCPR Olkusz, JOPS z terenu powiatu</p>	<p>Praca ciągła w latach 2022-2027</p>

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Cel szczegółowy nr 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
	<p>Liczba miejsc w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.</p> <p>Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.</p> <p>Liczba ośrodków interwencji kryzysowej.</p> <p>Liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.</p> <p>Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w ośrodkach interwencji kryzysowej, w tym z pomocy w formie schronienia.</p>		
Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.	<p>Liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.</p> <p>Liczba miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.</p>	Jednostki samorządu terytorialnego - szczebel powiatowy	Praca ciągła w latach 2022 - 2027

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Cel szczegółowy nr 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z różnych form pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym z pomocy w formie schronienia.		
Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych i regionalnych telefonów zaufania, informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	Liczba lokalnych telefonów zaufania. Czas dostępności telefonu. Liczba rozmów i interwencji.	PCPR Olkusz, JOPS z terenu powiatu Organizacje pozarządowe	Praca ciągła w latach 2022-2027
Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań.	Liczba przyjaznych pokoi przesłuchań. Liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach przesłuchań.	Sąd Rejonowy w Olkuszu	Praca ciągła w latach 2022-2027
Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy.	Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie	PCPR, JOPS z terenu powiatu, Sądy Powszechnie	Praca ciągła w latach 2022 - 2027

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Tabela 17 Cele programu, kierunki działań, wskaźniki, realizatorzy, termin realizacji

Cel szczegółowy nr 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
Ewidencjonowanie instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Corocznie aktualizowane na stronie internetowej bazy teleadresowej podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz instytucji pomocowych i ich oferty form wsparcia. Opracowanie min. raz w roku informatorów.	PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	Praca ciągła w latach 2022 - 2027
Przesyłanie informatorów zawierających aktualne bazy teleadresowe z danego powiatu, o których mowa w pkt 3.1.1, właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych/miejskich Policji, komendantom oddziałów Żandarmerii Wojskowej oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom.	Przekazanie ww. podmiotom aktualnego informatora zawierającego bazy teleadresowe w wersji elektronicznej.	PCPR	Dwa razy w roku do dnia 30 stycznia i do dnia 31 lipca
Działanie i współpraca służb w zakresie monitorowania zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie, w tym wymiana informacji między nimi.		PCPR , JOPS z terenu powiatu, KPP Olkusz, SR	Praca ciągła w latach 2022 -2027
Opracowanie i realizacja wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań		PCPR we współpracy z JOPS z terenu powiatu, ZI, KPP Olkusz, SR	Opracowanie: styczeń 2022r. i I kwartał 2028 r.

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Cel szczegółowy nr 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
korekcyjno - edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie.			Realizacja: praca ciągła w latach 2022 - 2027
Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno – edukacyjnych w powiecie przez całoroczną dostępność miejsc w realizowanych programach.		PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	Praca ciągła w latach 2022-2027: min. 1 edycja w roku
Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno — edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	PCPR we współpracy z JOPS z terenu powiatu, ZI, KPP Olkusz, SR	Praca ciągła w latach 2022-2027: min. 1 edycja w roku
Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego.	Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie.	PPCPR we współpracy z JOPS z terenu powiatu, ZI, KPP Olkusz, SR	Praca ciągła w latach 2022-2027, bieżąca współpraca z partnerami Bieżąca współpraca partnerami poprzez

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Cel szczegółowy nr 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
	Liczba osób osadzonych, poddanych oddziaływaniom korekcyjno -edukacyjnym, które w ciągu 3 lat zostały ponownie osadzone z uwagi na popełnienie czynu podobnego.		monitorowanie zachowań sprawców przez okres 3 lat po ukończeniu programu
Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba podmiotów realizujących programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	PCPR, JOPS z terenu powiatu we współpracy z organizacjami pozarządowymi	Realizacja ciągła w latach 2022- 2027
Badanie skuteczności programów psychologiczno — terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc w rodzinie powróciły do zachowań	PCPR, JOPS z terenu powiatu we współpracy z organizacjami pozarządowymi	Praca ciągła w latach 2022 — 2027, bieżąca współpraca partnerami poprzez monitorowanie zachowań sprawców

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Cel szczegółowy nr 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
	polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie.		przez okres 3 lat po ukończeniu programu
Opracowanie i realizacja oddziaływań edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub psychologiczno – terapeutyczny.	Liczba programów wspierających realizowanych w gminach i powiatach. Liczba osób uczestniczących w programach wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	PCPR, JOPS z terenu powiatu we współpracy z organizacjami pozarządowymi	Min. 1 edycja w roku 2023-2027

Tabela 18 Cele programu, kierunki działań, wskaźniki, realizatorzy, termin realizacji

Cel szczegółowy 4: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.			
Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba diagnoz potrzeb szkoleniowych. Liczba uczestników szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	PCPR, JOPS z terenu powiatu	III kwartał w latach 2022-2027

**„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2022 - 2027”**

Cel szczegółowy 4: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.	Liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego. Ilość szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy Ilość spotkań informacyjno — doradczych.	PCPR, JOPS z terenu powiatu	Praca ciągła w latach 2022-2027, bieżąca współpraca z partnerami

IV Założenia programu

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym realizacji celów ustawowych oraz celów wskazanych w programie, określono obszary zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców:

Działania skierowane do społeczności, kadry jednostek działających w obszarze przeciwdziałania przemocy, osób doświadczających i sprawców przemocy domowej:

1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna;
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemoc a w rodzinie;
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie;
4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Każde z tych działań zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację. Ze względu na interdyscyplinarny charakter Programu oraz szerokie spektrum celów i zadań zaplanowanych na poziomie ogólnym, umożliwiającym dostosowywanie podejmowanych działań do potrzeb, Program realizowany będzie w formie pracy ciągłej przez cały okres programowania.

V Adresaci programu

Powiatowy Program skierowany jest w szczególności do:

1. Ogółu społeczeństwa, w tym osób zagrożonych przemocą w rodzinie.
2. Osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. Osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Świadców przemocy w rodzinie.
5. Służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

VI Zakładane efekty

Zakłada się, że realizacja Programu na terenie powiatu olkuskiego pozwoli na osiągnięcie następujących efektów:

1. Zmianę postaw społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie.
2. Odpowiednie przygotowanie osób pomagających osobom doświadczającym i sprawcom przemocy w rodzinie.
3. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
4. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą.
5. Niwelowanie skutków przemocy w rodzinie.
6. Podniesienie poziomu wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej i rówieśniczej.

VII Źródła finansowania

Zakłada się, że niniejszy program będzie finansowany w różnych formach, z wykorzystaniem wielu źródeł finansowania m.in.: budżetu państwa, powiatu, środków własnych instytucji i organizacji zaangażowanych w realizację Programu, środków unijnych oraz z dotacji celowych i środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł.

VIII Monitoring i ewaluacja

Program będzie ewaluowany przez cały okres jego realizacji i w miarę potrzeby będzie modyfikowany.

Monitoring programu będzie polegał na analizie danych, dotyczących zrealizowanych zadań od podmiotów zaangażowanych w jego realizację, zebranych przez koordynatora tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu sporządza sprawozdanie ze zrealizowanych działań, które przedłożone zostanie Radzie Powiatu w Olkuszu. Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie bieżących działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie programu w przyszłości.

Zakończenie

Każdy ma prawo do godnego traktowania, przestrzegania jego praw, dlatego też przemoc w rodzinie jest przestępstwem. Każdy, kto wie lub jest świadkiem tego zjawiska powinien poinformować o tym odpowiednie służby, które są zobowiązane do ochrony ofiar i udzielenia wszechstronnej pomocy. Niezbędnym jest realizowanie wszelkich inicjatyw mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Wielopoziomowe działania podejmowane przez wszystkie zaangażowane podmioty powinny wpłynąć na usprawnienie systemu pomocy, ograniczenie tego zjawiska i towarzyszących mu innych zachowań patologicznych oraz poprawy kondycji rodzin.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 - 2027 r. powstał przy współpracy instytucji, które realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Wieloletnia współpraca w tym zakresie pokazuje, jak ważne jest zaangażowanie i wymiana doświadczeń w celu realizacji założeń, które przyczyniają się do zwiększenia efektywności systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Olkuskiego. Część teoretyczna Programu stanowi kompendium wiedzy, które może służyć zwiększeniu świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców Powiatu będących świadkami przemocy. W opracowanym „Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2022-2027” zostały wyznaczone kierunki działań w obrębie czterech obszarów, których realizacja pozwoli na systematyczne i zaplanowane dążenie do osiągnięcia wyznaczonych celów.

Załączniki do Programu

Załącznik Nr 1: „Program profilaktyczny promujący i wdrażający prawidłowe metody wychowawcze w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie”

Załącznik Nr 2 „Powiatowy program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”

Załącznik Nr 3 „Program psychologiczno - terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie”

„Program profilaktyczny promujący i wdrażający prawidłowe metody wychowawcze w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie”

Wprowadzenie

Rodzina to najstarsza i najpowszechniejsza forma życia społecznego. Stanowi podstawę istnienia społeczeństwa, na co wskazuje wiele jej zadań i podstawowych funkcji. Rodzinę można uważać za kolebkę osobowości w bliskich interakcjach z rodzicami, rodzeństwem, czy dziadkami, dziecko rozwija podstawowe funkcje psychiczne i kształtuje strukturę osobowości; wzrasta w świat kultury danego społeczeństwa i przyjmuje normy zachowania się. Szczęśliwe życie w rodzinie jest dla dzieci i młodzieży bardzo ważne. Szczęśliwy dom zapewnia prawidłowy rozwój dziecka i powodzenie w życiu.

Dziś ludzie gubią cel życia, zatracają się, ponieważ przemiany społeczne i kulturowe w istotny sposób zmieniły system wartości. Współczesna rodzina przeżywa kryzys. Nie wszystkie rodziny są w stanie realizować swoje funkcje w wystarczającym stopniu, aby stworzyć dzieciom odpowiednie warunki do ich prawidłowego rozwoju. Część rodzin nie potrafi stworzyć optymalnych warunków na skutek czynników zewnętrznych. Są też rodziny, w których źródło problemów związane jest z zachowaniami członków rodziny. Mogą to być zachowania o charakterze nieprzystosowania społecznego. Życie rodzinne nie jest wolne od problemów i trudności, które mogą zaburzać funkcje rodziny. Rodzina, która nie spełnia przypisanych jej zadań to rodzina wadliwa, nieprawidłowa, czyli dysfunkcyjna. Do przyczyn dysfunkcyjności rodziny należą m.in.: alkoholizm i narkomania, bezrobocie i ubóstwo, przemoc, przestępczość, pornografia, prostytutka, zdrady małżeńskie, separacje i rozwody, choroby, śmierć bliskich, zagrożenia sektami, rodziny niepełne i zrekonstruowane.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy na terenie Powiatu Olkuskiego zauważono potrzebę podejmowania działań profilaktycznych w zakresie wspierania rodziny w wypełnianiu przez nią funkcji opiekuńczych i wychowawczych. Zarówno dzieci jak i młodzież mają prawo do wzrastania w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić. Niepodważalnym jest, że i dziecku i rodzinie doświadczającej kryzysu należy udzielić wsparcia. Dlatego też opracowany został niniejszy program w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych m.in. w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie Olkuskim na lata 2022-2027.

I Założenia programu

Tabela 19 Cele programu, wskaźniki, realizatorzy, termin realizacji

Cel główny: Promowanie i wdrażanie prawidłowych postaw wychowawczych w rodzinach zagrożonych przemocą na terenie Powiatu Olkuskiego.			
Cel szczegółowy	Wskaźniki	Realizatorzy/Partnerzy	Termin realizacji
Edukacja rodziców w zakresie stosowania właściwych metod wychowawczych m.in. w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.	Liczba uczestników programu, w tym: liczba uczestników "Warsztatów podnoszących kompetencje rodzicielskie oraz Warsztatów pracy z rodziną" Ilość wydanych oraz rozdysponowanych materiałów tematycznych. Liczba spotkań/konferencji. Liczba stworzonych artykułów. Liczba opublikowanych artykułów/wywiadów/informacji w lokalnych mediach.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu Szkoły Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna Komenda Powiatowa Policji Miejskie/Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej Kuratorzy Sądowi Inni	Realizowane zadania mają charakter ciągły i realizowane będą w latach 2022-2027
Wspieranie rodziców i wychowawców w ich roli wychowawczej.			
Udzielanie wsparcia i pomocy w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach.			
Propagowanie w społeczności lokalnej pozytywnych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych, kształtowania umiejętności komunikowania się okazywania uczuć, emocji, kształtowanie szacunku dla wartości i tradycji rodzinnych.			

Cele szczegółowe będą realizowane poprzez:

1. Prowadzone zajęcia (indywidualne, grupowe, z całym zespołem rodziców):

a) warsztaty podnoszące kompetencje wychowawcze;

b) warsztaty pracy z rodziną, a tym samym edukację m.in. nt.:

- uświadomienia rodzicom i wychowawcom, że skuteczność wychowania w znacznym stopniu zależy od osoby wychowującego, oznacza to, że aby zmienić dziecko, często należy zacząć od siebie;

- ukazania prawdy, że skuteczne wychowanie nie może mieć miejsca, jeśli wychowujący nie opiera go na jasnym, czytelnym systemie wartości;
  - pogłębienia samoświadomości i refleksji na temat skuteczności metod wychowawczych,
  - tworzenia wspólnego, jednorodnego środowiska wychowawczego;
  - wspierania rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu przez naprawę i ochronę więzi emocjonalnych, budowanie klimatu zaspokajającego potrzeby miłości, bezpieczeństwa i akceptacji;
  - tworzenia lokalnych grup wsparcia, w których rodzice nie tylko mogą zyskiwać pomoc w rozwoju życia osobistego, rodzinnego i zawodowego, ale również inicjować zmiany na rzecz rodziny w społeczności lokalnej;
  - rozwoju i opanowania konkretnych umiejętności wychowawczych.
2. Organizowanie konferencji/ kampanii społecznych/ wykładów/spotkań mających na celu poszerzenie wiedzy w zakresie właściwych metod wychowawczych.
  3. Umieszczanie artykułów dydaktycznych na stronie internetowej.
  4. Opracowanie ulotek/plakatów o treści profilaktycznej.
  5. Współpracę z lokalnymi mediami w celu promowania działań zapobiegających występowaniu przemocy.

II Zakładane efekty

1. Nabycie wiedzy na temat praktycznych umiejętności budowania prawidłowych relacji z dziećmi.
2. Nabycie wiedzy na temat właściwych metod wychowawczych i ich skuteczności.
3. Nabycie umiejętności prawidłowego komunikowania się oraz okazywania uczuć i emocji.
4. Podniesienie poziomu świadomości wśród lokalnej społeczności istoty wartości i tradycji rodzinnych.
5. Wzmocnienie rodzin w radzeniu sobie z problemami wychowawczymi.

III Monitoring/Ewaluacja

Ewaluacji programu profilaktycznego dokonuje się rocznie w formie sprawozdania.

Ewaluacji dokonuje się na podstawie m.in. analizy ankiet, rozmów ze specjalistami, sprawozdań.

IV Zasady finansowania

Program finansowany będzie, ze środków własnych Powiatu Olkuskiego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu oraz ewentualnie ze środków pozyskanych z innych źródeł.

„Powiatowy program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”

Wprowadzenie

Powiatowy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na lata 2022-2027 jest jednym z elementów spójnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie powiatu olkuskiego i stanowi uzupełnienie realizowanych w tym obszarze od 2006 roku działań. Ponadto stanowi załącznik do "Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2027".

I Założenia formalne, organizacyjne i merytoryczne w zakresie realizacji programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Kryteria prawne - formalne.

Zgodnie z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Rekomendacjami Wojewody Małopolskiego w zakresie realizacji oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie, opracowano założenia organizacyjne i merytoryczne do realizacji programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu.

Realizacja oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zwanych dalej OKE wynika z ustawowych zadań:

1. Zadania własne powiatu wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie:

- Art. 6 ust. 3. pkt 1: opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Dz. U. z 2021 r., poz. 1249).

2. Zadanie z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat:

- Art. 6 ust. 4 pkt. 2: opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Dz. U. z 2021 r., poz. 1249).

Założenia - standardy organizacyjne.

1. Jednostką realizującą program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Piłsudskiego 21, 32-300 Olkusz, tel. 0-32 641 32 92, 643 39 41 adres mail pcprolkusz@wp.pl.

2. Udział w zajęciach jest bezpłatny.

3. Na potrzeby realizacji OKE przeznacza się dwa pomieszczenia:

a) pomieszczenie do pracy grupowej: sala na ok. 10-15 osób z możliwością ułożenia w krąg krzesel-fotele, tablica flipchartowa, rzutnik, ekran, itp.

b) pomieszczenie do pracy indywidualnej: pokój/miejsce do spotkań klienta i terapeuty bez obecności innych osób;

4. Kwalifikacje prowadzących

a) zgodnie z § 9 Rozporządzenia MPiPS z dnia 22 lutego 2011 r. *w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno- edukacyjne (Dz. U. 2011 r., poz. 259)* oddziaływania korekcyjno-edukacyjne mogą być prowadzone przez osoby, które:

– ukończyły studia II stopnia na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej, albo na innym kierunku uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, resocjalizacji;

- posiadają zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie;
- mają udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

b) w sprawie osób posiadających certyfikaty (terapeutów, psychoterapeutów, specjalistów terapii uzależnień i inne) przyjmuje się następującą interpretację Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej MPiPS dot. uznania kwalifikacji do prowadzenia oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych:

- jeżeli we wskazanym certyfikacie znajduje się informacja, że szkolenie realizowane było w wymiarze 100 godzin w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym 50 godzin dotyczyło pracy w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie - to osoba taka spełnia warunek określony w pkt. 2 w/w rozporządzenia,
- gdy w certyfikacie jest jedynie mowa o zrealizowaniu szkolenia w wymiarze 100 godzin w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a nie ma wyszczególnionych godzin pracy ze sprawcą przemocy - to osoba pretendująca do realizacji ww. programów jest zobowiązana do uzupełnienia swoich kwalifikacji o szkolenie w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie,
- jeżeli certyfikat nie posiada szczegółowych informacji co do spełnienia warunków zawartych w rozporządzeniu i uprawniających do prowadzenia programów oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych - to osoba chcąca prowadzić takie oddziaływania powinna przedstawić dodatkowe zaświadczenie z uszczegółowieniem godzin i zrealizowanych zajęć.

5. Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie mogą mieć różne podstawy teoretyczne.

Preferuje się by podstawy teoretyczne i/lub modele, na których oparty jest program, w tym zakres, w jakim program oparty był o dany model, np. Duluth, TZA ART (pełny, elementy, lub jego modyfikacja) lub program autorski, eklektyczny;

Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych obejmują nie tylko zajęcia grupowe programu - pracy bezpośredniej ze sprawcami, ale też mogą być poszerzone o moduły dodatkowe, np. :

- a) pracę terapeutyczną - indywidualną,
- b) pracę w relacji z partnerką/em (na etapie pracy korekcyjnej poza okresem ostrej przemocy),
- c) pracę ze sprawcami „młodzieżowymi” stosującymi przemoc wobec osób starszych;

d) działania profilaktyki sprawstwa... itp.

6. Dopuszcza się następujące etapy podczas realizacji programu:

Etap I

– kwalifikacja do programu , indywidualnie dla każdego uczestnika programu, której celem jest rozpoznanie diagnostyczne.

Etap II

– spotkania /zajęcia/ grupowe po 3-4 godziny lekcyjne, których celem jest przekazanie treści edukacyjnych. Przewiduje się zajęcia tematyczne i warsztatowe.

Etap III

– spotkania indywidualne,

– spotkania partnerskie.

Zajęcia grupowe prowadzone być powinny w składzie do max. 15 uczestników.

7. Diagnoza uczestników:

W trakcie realizacji OKE prowadzone winny być działania diagnostyczne:

– dokonywanie rozpoznawania przypadków poważnych zaburzeń emocjonalnych występujących u części sprawców przemocy i projektowanie stosownych działań wobec osób wymagających profesjonalnych oddziaływań terapeutycznych - bądź to przez zewnętrzny podmiot, bądź w ramach realizacji programów, w których przewiduje się możliwość indywidualizowania i pogłębiania procesu oddziaływań;

- dokonywanie diagnozy wstępnej i pogłębionej, która również winna być udokumentowana np. w Indywidualnej Karcie Klienta, Indywidualnej Karcie Diagnozy Pogłębionej lub w innym dokumencie opracowanym przez realizatora; Diagnozę wstępną i diagnozę pogłębioną przeprowadza, opracowuje i dokumentuje realizator programu w trakcie procesu pracy indywidualnej, pracy grupowej - na podstawie obserwacji i notatek bieżących.

8. Współpraca:

Wobec osób, których uczestnictwo w programie związane jest z wyrokiem lub postanowieniem sądu, decyzją policji lub prokuratury, skierowaniem przez ZI, stosuje się powiadamianie tych organów o:

- a) przystąpieniu sprawcy przemocy do programu;
- b) każdej sytuacji uchylenia się od udziału w programie i prośbie o podjęcie działań dyscyplinujących;
- c) na bieżąco wynikłych spraw związanych udziałem bądź brakiem udziału uczestnika;
- d) zakończeniu uczestnictwa w programie;

a także

- e) wskazane jest nasilenie współpracy organizatorów/realizatorów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych z zespołami interdyscyplinarnymi/grupami roboczymi w celu motywowania osób stosujących przemoc — w ramach rozmowy do udziału w programie.

Fakt uczestnictwa w programie osób dobrowolnie zgłaszających się jest objęty tajemnicą.

9. Standard treści programu:

W programie OKE uwzględnione winny być elementy stanowiące standard treści programu a dobór ich dobór ich powinien uwzględniać założone cele programu, czas jego trwania oraz, co ważne specyfikę uczestników. Do szczególnie istotnych tematów, które powinny być realizowane w ramach oddziaływań edukacyjnych zalicza się:

- a) edukacja na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy oraz konfrontowanie ze stereotypami promującymi przemoc,
- b) promocja wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci, a także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych,
- c) uczenie umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli.
- d) społeczno-kulturowe źródła i okoliczności towarzyszące przemocy domowej,
- e) problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich planowanie i rozwijanie samokontroli,
- f) alkohol i patologia życia rodzinnego,
- g) komunikacja interpersonalna,
- h) promocja pozytywnych standardów i wartości,
- i) dzieci - przemoc i wychowanie,

j) tolerancja i szacunek wobec osób starszych i niepełnosprawnych.

10. Organizacja prowadzenia zajęć programu

a) realizacja programu winna być oparta o szczegółowy harmonogram zajęć określający: ilość godzin w jednostce, częstotliwość spotkań, ew. łączenie zajęć zasadniczych z innymi modułami (uzupełnianie zajęć grupowych i indywidualnych, włączanie do pracy w relacji z partnerką/rem: terapia, relacja pary, mediacje - wyłącznie po ustaniu przemocy, itp.),

b) wskazane jest, aby zajęcia grupowe były prowadzone przez parę trenerów,

c) łączny czas programu powinien obejmować nie mniej niż 60-120 godzin zajęć, a przerwy między kolejnymi zajęciami nie powinny być dłuższe niż tydzień. Minimalny czas zajęć programu dla uczestnika winien wynosić **60 godzin**.

Założenia programu - standardy merytoryczne.

1. Informacja nt. realizowanego programu prowadzona będzie w formach:

a) działań informacyjnych o programie, tj. rozpowszechniania informacji o możliwościach korzystania z zajęć programu korekcyjno-edukacyjnego, jego istocie, miejscu realizacji, np. w formie:

– informacji na stronach internetowych instytucji udzielających pomocy (plakaty, linki do stron instytucji, informacje bieżące),

– w formie ulotkowej w miejscach publicznych (w instytucjach udzielania pomocy medycznej, prawnej, psychologicznej, urzędach, kościele, w sklepach itp.),

– w biuletynach instytucji pomocowych,

– innych (kampanie społeczne, informacyjne, konferencje, pikniki, itp.).

b) współpracy z instytucjami (sądy, prokuratura, JOPS, inne...) poprzez:

– przed każdym rozpoczęciem nowej edycji programu przewidywane jest zorganizowanie spotkania informacyjnego z instytucjami (sądy, prokuratura, JOPS, policja, inne...) lub rozesłanie informacji do instytucji współpracujących z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu dot. uruchomienia kolejnej edycji programu: jego istoty, treści, przebiegu i organizacji;

– spotkania z przedstawicielami instytucji, szkolenia (wspólne), konferencje,

– porozumienia,

– bieżącą współpracę z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie;

- współpraca z instytucjami winna dotyczyć również umiejętności prowadzenia rozmowy motywacyjnej i przekazywania informacji o programie (istota, cel, miejsce i sposób realizacji);

– inne formy współpracy.

2. Dokumentowanie wszystkich działań.

Wszelkie działania podejmowane przez realizatorów programu winny być dokumentowane:

a) na etapie rekrutacji i przeprowadzania diagnozy wstępnej i pogłębionej:

– karta pierwszego kontaktu,

– historia przemocy,

– kontrakt,

– inne wskazane przez realizatorów i zatwierdzone przez koordynatora dokumenty,

b) w trakcie realizacji zajęć:

– karta kolejnych wizyt,

– opis i podsumowanie zajęć grupowych, spotkań indywidualnych, partnerskich,

– inne wskazane przez realizatorów i zatwierdzone przez koordynatora dokumenty,

c) w prowadzeniu monitoringu:

– karta monitoringu uczestnika,

– kwestionariusz ankiety ewaluacyjnej dla osób stosujących przemoc i zachowania agresywne,

– inne wskazane przez realizatorów i zatwierdzone przez koordynatora dokumenty,

d) na etapie częściowej, końcowej ewaluacji programu:

– karta ewaluacyjna uczestnika w trakcie i po zakończeniu realizacji programu,

- kryteria oceny kwalifikacyjnej do zwolnienia z programu,
- kwestionariusz ankiety do przeprowadzania z uczestnikami na początku zajęć, w trakcie i po jego zakończeniu,
- inne wskazane przez realizatorów i zatwierdzone przez koordynatora dokumenty.

Dokumentację może stanowić również: dokumentacja indywidualna uczestnika, dokumentacja grupy, sprawozdania jednostkowe, cząstkowe (etapowe), całościowe, wnioski, notatki służbowe, zebrane dokumenty, podsumowania.

II Cele programu

Podstawowym i głównym celem działań Programu jest pomoc osobom stosującym przemoc w rodzinie w zaprzestaniu stosowania przemocy poprzez edukację mającą na celu:

- uświadomienie sprawcy czym jest przemoc,
- uzyskanie przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- rozpoznanie przez niego sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe, - opracowanie „planu bezpieczeństwa” zapobiegającemu użyciu siły i przemocy,
- nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez użycia agresji,
- naukę umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych,
- naukę umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć,
- kształtowanie umiejętności wychowawczych bez użycia przemocy,
- trening umiejętności społecznych,
- realizację własnych potrzeb w sposób nie krzywdzący innych osób.

Cele są kompatybilne z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc

(Dz.U. z 2011 r. nr 50 poz. 259), który określa cele oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cele szczegółowe będą realizowane poprzez:

Organizację zajęć grupowych, podczas których planuje się:

- 1) Edukację z zastosowaniem m.in. prezentacji multimedialnych, filmów, itp.
- 2) Warsztaty/Treningi m.in. zastępowania agresji zachowaniami alternatywnymi, zachowań asertywnych, umiejętności rozwiązywania konfliktów.
- 3) Praktyczne ćwiczenie umiejętności.

Należy zaznaczyć, że realizując powyższe cele Programu nie można pominąć zasady ochrony bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób krzywdzonych przez osobę stosującą przemoc. W żadnym przypadku Program nie przewiduje i nie akceptuje sytuacji i zachowań, które mogłyby akceptować współodpowiedzialność osoby krzywdzonej za przemoc stosowaną wobec niej.

Cel podstawowy ukierunkowany jest na rozpoznanie i zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie. Program nie jest jednak formą osobistej psychoterapii sprawcy, a jedynie koryguje jego niepożądane i szkodliwe zachowanie, postawy.

III Adresaci Programu

Uczestnikami programu mogą być osoby:

- samodzielnie zgłaszające się,
- kierowane przez sąd, skazane za przestępstwo przeciwko rodzinie ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy, korzystające z warunkowego zawieszenia wykonywania kary pozbawienia wolności,
- kierowane przez organy ścigania objęte procedurą Niebieskiej Karty,
- zobowiązane przez inne organy, instytucje i organizacje.

Uczestnictwa w programie odmawia się osobom:

- z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości pogranicznej,

- osobom chorym psychicznie,
- osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków z wyłączeniem osób, które przeszły lub są w trakcie podstawowego cyklu terapii uzależnień.

W przypadku odmowy uczestnictwa w programie prowadzący lub realizator programu wskazuje ww. osobom inne możliwości pomocy, np. wskazuje inne miejsca wsparcia oraz prowadzenia pracy terapeutycznej.

Przyjęcie do programu jest poprzedzone rekrutacją podczas spotkania kwalifikacyjnego.

Warunkiem przyjęcia do programu jest podpisanie kontraktu oraz rozpoczęcie udziału w spotkaniach zorganizowanych w ramach programu.

IV Zakładane efekty

Działania diagnostyczne, edukacyjne, treningi i ćwiczenia mają przyczynić się do:

- uświadomienia sprawcy, czym jest przemoc,
- uzyskania przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- nabycia umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć,
- korekty zachowań agresywnych na asertywne,
- zdobycia wiedzy w zakresie wychowania dzieci bez przemocy,
- nabycia nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów i sporów w rodzinie bez używania agresji,
- zmianę w postawach i zachowaniach osób stosujących przemoc w rodzinie,
- ustabilizowanie sytuacji materialnej,
- powstrzymanie się od nadużywania alkoholu,
- nabycia umiejętności partnerskiego współdziałania w rodzinie oraz korzystania z pomocy innych.

V Monitoring i ewaluacja

1. Monitoring i ewaluacja oddziaływań programu korekcyjno-edukacyjnego powinny obejmować:

a) monitorowanie przebiegu procesu grupowego - efektów postrzeganych przez prowadzących, jak i uczestników programu, dotyczących:

– postaw uczestników wobec przemocy *{forma: feedback + uwagi w dokumentacji prowadzonych zajęć}*;

– treningu kontroli złości i agresji *{forma: feedback + uwagi w dokumentacji prowadzonych zajęć}*;

– sposobu prowadzenia i wartości programu ze strony uczestników *{forma: feedback + uwagi w dokumentacji prowadzonych zajęć + cząstkowe ankiety}*).

b) badanie efektywności poszczególnych etapów programu (np. w formie ankiety pre-, post- dot. zakresu realizowanych treści programu).

c) badanie efektywności programu - wskazane jest dążenie do kontaktu z rodziną sprawcy - uczestnika programu w trakcie jego realizacji i po jego zakończeniu (po uzyskaniu pisemnej zgody uczestnika programu - zawartej np. w kontrakcie wstępnym). Realizatorzy programów powinni utrzymywać kontakt z osobami, wobec których sprawcy uczestniczący w programie stosowali przemoc - formy tego kontaktu powinny chronić bezpieczeństwo ofiar i dostarczać rzetelnych informacji o zachowaniu uczestników programu wobec członków swej rodziny.

d) monitorowanie uczestników programu po zakończeniu realizacji programu. Instytucje i organizacje realizujące programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, powinny tworzyć system monitorowania zachowania związanego z przemocą u osób uczestniczących w programie, w trakcie trwania programu i do 3 lat po jego zakończeniu oraz współpracować z instytucjami i organizacjami prowadzącymi programy przeciwdziałania przemocy i pomagania ofiarom przemocy w rodzinie.

VI Zakończenie programu

1. Formalne uznanie ukończenia szkolenia przez uczestnika następuje, gdy jego aktywny udział w zajęciach stanowił min. 75% ogólnej liczby godzin programu, natomiast zaświadczenia o udziale w programie mogą być wydawane uczestnikom, którzy odbyli min. 50% zajęć.

2. Program korekcyjno-edukacyjny winien zawierać określenie wskaźników zakończenia oddziaływań w zakresie formalnym, tj:

a) liczbę odbytych godzin i/lub spotkań (ew. tygodni, miesięcy), która stanowi o uznaniu, iż uczestnik ukończył program lub - jeśli zostały wyodrębnione etapy - dany etap programu. Uczestnik w takiej sytuacji otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu programu.

b) liczbę odbytych godzin i/lub spotkań (ew. tygodni, miesięcy), która stanowi o uznaniu, iż uczestnik uczestniczył w zajęciach programu lub - jeśli zostały wyodrębnione etapy - w danym etapie programu. Uczestnik w takiej sytuacji otrzymuje zaświadczenie o udziale w programie. Zaświadczenie winno wskazywać liczbę godzin zajęć programu (etapu) i liczbę odbytych godzin zajęć przez uczestnika.

W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się wydanie zaświadczenia o ukończeniu bądź o udziale w programie a także braku możliwości wydania wskazanych zaświadczeń, po uzyskaniu odpowiedniej opinii prowadzących OKE.

2. Program może zawierać określenie wskaźników ukończenia programu na poziomie indywidualnym uczestnika.

3. Uczestnik może brać udział w zajęciach kolejnych edycji programu:

a) z własnej woli - bez ograniczenia liczby etapów,

b) po skierowaniu przez ośrodek lub poradnię leczenia uzależnień - po zakończeniu 1 etapu leczenia uczestnika,

c) po zobowiązaniu przez sąd do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym,

d) w wyniku wspólnych ustaleń - wynikających z motywowania uczestnika przez instytucje wspomagające rodzinę.

4. Prowadzący może odmówić przyjęcia uczestnika na kolejną edycję ze względów organizacyjnych. Sytuacja taka może zdarzyć się, gdy grupa danego etapu liczy powyżej maksymalnej liczby uczestników lub ma charakter zamknięty, jednorodny - uczestnicy są na podobnym poziomie wiedzy dot. zjawiska przemocy i świadomości dot. korekcji własnych zachowań, ale innym niż dany uczestnik poprzedniej edycji.

5. W przypadku odmowy uczestnikowi udziału w zajęciach grupy, prowadzący lub organizator zajęć programu wskazuje uczestnikowi inne możliwości pomocy (edukacji - rozwoju), np. udział w spotkaniach indywidualnych, inne miejsca prowadzenia pracy terapeutycznej lub wsparcia, w tym możliwość skorzystania z programu w innym powiecie.

VII Źródła finansowania

Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie będzie realizowana z budżetu państwa. W związku z powyższym planowanie wydatków następuje na poziomie powiatu rokrocznie, a realizacja Programu uzależniona jest od wysokości środków przekazanych z budżetu państwa na ten cel. Przewiduje się możliwość modyfikacji zaplanowanych działań, terminu ich realizacji oraz źródeł finansowania w celu zwiększenia efektywności założeń Programu.

„Program psychologiczno - terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie”

Wprowadzenie

Skuteczność działań podejmowanych wobec rodziny, w której istnieje przemoc zależy w głównej mierze od wieloaspektowości i kompleksowości udzielanej pomocy. Realizując założenia wskazane w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022 oraz Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2022 – 2027, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu opracowało Program Psychologiczno – Terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie zwany dalej Programem. Program jest rozszerzeniem oferty oddziaływań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez PCPR w Olkuszu. Powiat od 2007 r. oferuje osobom stosującym przemoc w rodzinie uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym, który rocznie z wynikiem pozytywnym kończy od kilku do kilkunastu osób. W czasie realizacji programów osoby te nabywają umiejętności komunikowania się, konstruktywnego wyrażania uczuć i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy, jak również uznają odpowiedzialność za swoje czyny.

Uzupełnieniem i kontynuacją działań podjętych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie jest program oddziaływań psychologiczno – terapeutycznych, który jest jednym z elementów systemu działań, ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zmniejszenie jej negatywnych następstw w życiu rodzinnym oraz społecznym na terenie powiatu olkuskiego. W niektórych przypadkach wskazane jest również objęcie pomocą i wsparciem członków rodziny poszczególnych uczestników. W Programie pomocą mogą być objęte także partnerki uczestników, poprzez wdrożenie elementów systemowej terapii rodzin i elementów mediacji w zależności od zdiagnozowanych problemów w rodzinie.

I Cele Programu

Celem programu jest poprawa jakości życia rodzin dotkniętych przemocą, poprzez rozwijanie i utrwalanie kompetencji sprawców przemocy w zakresie komunikacji z osobami najbliższymi, bez stosowania przemocy.

Cele szczegółowe:

W zależności od przyjętej koncepcji programu oraz od dokonanej diagnozy sytuacji rodzinnej i klinicznej uczestników, szczegółowe cele dotyczą m.in.:

- zdobycia lub poszerzenia przez uczestników wiedzy i umiejętności powstrzymywania się od zachowań przemocowych,
- utrwalenia wyuczonych pozytywnych zmian u osób, które ukończyły program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- kształtowania umiejętności psychospołecznych (asertywności, rozpoznawania i wyrażania emocji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, konfliktowych, itp.),
- rozwijanie zdolności samoakceptacji,
- poszerzanie samoświadomości, zwłaszcza w kontekście własnych zasobów oraz ograniczeń i negatywnych stereotypów funkcjonowania w relacjach rodzinnych,
- umiejętności związanych z budowaniem relacji rodzinnych, partnerskich,
- i innych.....

II Adresaci Programu

Adresatami programu są:

- osoby, które ukończyły program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- osoby, które aktualnie biorą udział w OKE (cykl jest w końcowej fazie realizacji oraz prowadzone są działania rekrutacyjne do programu psychologiczno-terapeutycznego) i z diagnozy dokonanej przez realizatora programu OKE wynika wskazanie, a ze strony uczestnika gotowość do dalszej, pogłębionej pracy,
- osoby, które nie uczestniczyły w OKE, ale prezentują dużą świadomość i motywację do pracy nad korekcją/rozwojem własnego funkcjonowania w relacjach rodzinnych, np. w wyniku innych kontaktów ze specjalistami (terapeutami, psychoterapeutami, i innymi).

Preferencyjne wskazania do udziału w programie psychologiczno-terapeutycznym mają pary małżeńskie/partnerskie, których relacja miała charakter przemocowy, a które wykazują pozytywną motywację do pracy nad korekcją/rozwojem relacji rodzinnych.

III Sposób realizacji

Informacja nt. realizowanego programu prowadzona będzie w formach na podobnych zasadach jak w programie OKE, a mianowicie poprzez:

- rozsyłanie informacji do instytucji współpracujących: sądy, prokuratura, inne;
- bieżącą współpracę z JOPS, SR;
- umieszczanie informacji na stronach internetowych, ulotkach;
- osoby prowadzące programy (OKE i psychologiczno-terapeutyczne), zwłaszcza spośród byłych/obecnych uczestników programu korekcyjno-edukacyjnego;

Realizacja programu przebiega w zależności od specyfiki uczestników, w tym szczególnie w zależności od:

- zdiagnozowanych czynników wpływających dotychczas i aktualnie na relację w rodzinach uczestników,
- poziomu samoświadomości i motywacji uczestników do pracy psychologicznej,
- liczby osób gotowych do podjęcia pogłębionej pracy nad sobą w programie .

W związku z powyższym Program psychologiczno – terapeutyczny może być realizowany w formie spotkań:

1. Indywidualnych
2. Grupowych (min. 4 osoby- max. 10 osób)
3. Relacji pary (małżeńskich/partnerskich – max. 5 par – 10 osób)

W trakcie cyklu programowego poszczególne formy spotkań mogą być stosowane przemiennie, tak aby w największym stopniu zindywidualizować i dostosować oddziaływania psychologiczne do potrzeb uczestników. O formie ostatecznego wsparcia będzie decydował terapeuta po odbyciu pierwszych indywidualnych spotkań diagnostycznych ze sprawcami.

Reguły uczestnictwa w Programie.

Na czas uczestnictwa w Programie uczestnicy zobowiązani są do przestrzegania następujących reguł:

- zadeklarować swój udział w Programie i udział z spotkaniach,
- zakończyć używania jakiegokolwiek formy przemocy w rodzinie,
- informować o planowanych nieobecnościach,
- w spotkaniach grupowych czy indywidualnych dopuszczalne są 2 nieobecność na zajęciach podczas trwania całego Programu,
- bezpieczne i zgodne z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach w tym zachowanie trzeźwości i powstrzymywanie się od używania innych substancji zmieniających świadomość,
- podpisania kontraktu oraz zgody na kontaktowanie pracownika Programu z instytucjami i rodziną,
- wyrażenie zgody na badania ewaluacyjne i monitorujące w trakcie trwania programu oraz przez 3 lata od jego zakończenia.

W celu optymalizacji – poszerzenia diagnozy stanu i sytuacji klienta i jego rodziny oraz wypracowania wspólnie z klientem (uczestnikiem programu) strategii korekcji funkcjonowania w relacji z rodziną, możliwe jest pozyskiwanie informacji o sytuacji klienta/rodziny od innych specjalistów.

Możliwość taka istnieje wyłącznie:

- po uzyskaniu zgody klienta,
- w ramach jednej jednostki lub w ramach programu, w którym zatrudnieni są specjaliści,
- w relacjach zewnętrznych – w miarę możliwości i posiadanych zasobów – po uzyskaniu zgody klienta.

IV Założenia organizacyjne

Dla każdego z uczestników przewidziane jest 10 godzin spotkań zorganizowanych w ramach Programu. Osoba ukończy Program jeśli weźmie udział w min. 80 % spotkań. Spotkania indywidualne odbywałyby się cyklicznie raz w tygodniu po 1 godzinie zegarowej. W sytuacji utworzenia grupy terapeutycznej przewiduje się 5 zajęć, które będą odbywać się raz w tygodniu w wymiarze 2 lub 3 godzin lekcyjnych.

1. Realizatorzy – kwalifikacje, doświadczenie.

Realizatorami programu mogą być:

- realizatorzy programów korekcyjno-edukacyjnych z doświadczeniem minimum trzech edycji prowadzenia programu korekcyjno-edukacyjnego,
- psycholodzy, psychoterapeuci, terapeuci - posiadający co najmniej 3-letnie doświadczenie zawodowe w pracy z osobami uwikłanymi w przemoc w rodzinie.

Zakłada się, że realizowany Program psychologiczno – terapeutyczny doprowadzi do utrwalenia zmiany postaw i zachowań nabytych w trakcie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, a w konsekwencji przyczyni się do zatrzymania przemocy w rodzinie.

2. Założenia, obszary tematyczne i funkcjonalne programu.

Zawartość merytoryczna i szczegółowe treści oraz sposób realizacji programu psychologiczno-terapeutycznego wynikają z przyjętej przez autorów/realizatorów koncepcji teoretycznej, jednak wskazane jest, aby uwzględniane były następujące obszary tematyczne:

- integracja, budowanie bezpieczeństwa w grupie (w przypadku realizacji programu w formie pracy grupowej),
- edukacja w zakresie podstawowym dot. zjawiska przemocy w rodzinie (szczególnie dla osób, które nie uczestniczyły w zajęciach programu kor-ed),
- komunikacja w relacji – style komunikacji: agresywny, uległy, asertywny,
- rozwijanie i utrwalanie metody komunikacji z osobami najbliższymi, bez stosowania przemocy,
- rola emocji w relacji, umiejętność wyrażania emocji bez agresji,
- poznawanie siebie w relacjach: diagnozowanie osobistych uwarunkowań, blokad, zasobów mających wpływ na funkcjonowanie w relacjach,
- analiza swoistych dla danego związku czynników zagrożenia i czynników wzmacniających pozytywny rozwój relacji,
- wyznaczanie kierunków rozwoju relacji związku (rodziny) – strategia własnych działań uczestników programu i wspomagania się specjalistami.

Indywidualne spotkania psychologiczno – terapeutyczne Rozpocznie je tzw. spotkanie diagnostyczne, podczas którego zostanie zawarty kontrakt terapeutyczny zawierający zgodę na udział w programie

oraz akceptację zasad udziału w nim, w szczególności warunki jakie należy spełnić, by program ukończyć oraz okoliczności powodujące wykluczenie z programu.

Pracownik podczas spotkania prowadzi wywiad motywujący - rozpoznaje sytuację życiową i aktualne problemy, motywuje i określa wraz z klientem oczekiwania wobec terapii i zmiany w życiu.

Po przeprowadzeniu wszystkich spotkań diagnostycznych określa się także ostateczną formę (indywidualną, grupową) realizowania Programu psychologiczno – terapeutycznego.

Dalsza treść spotkań indywidualnych ukierunkowana będzie na osobiste problemy uczestnika. Szczególny nacisk położony zostanie na najbardziej zaburzone jego obszary funkcjonowania oraz będzie poruszać następujące zagadnienia:

- ocena stopnia zagrożenia rodziny oraz diagnoza zachowań przemocowych osoby stosującej przemoc,
- wspomaganie motywacji do zmiany,
- autodiagnoza własnych problemów związanych ze stosowaniem przemocy oraz przejmowanie odpowiedzialności za te zachowania,
- historia życia a przemoc – wgląd w przyczyny własnych problemów związanych z przemocą,
- rozwijanie samokontroli obejmujące pracę nad przekonaniem i stereotypami prowadzącymi do przemocy oraz poszukiwanie zasobów wewnętrznych klienta ułatwiających mu proces zmiany tych przekonań i zachowań,
- budowanie poczucia własnej godności i szacunku do siebie i innych – ważny etap umacniania siebie w procesie zmiany,
- zadośćuczynienie – podsumowanie procesu zmiany i gotowość do uznania krzywd wyrządzonych bliskim osobom, zaplanowanie procesu naprawczego,
- praca z nawrotami – budowanie planu działania na wypadek pojawienia się trudności w kontroli emocji i zachowań przemocowych.

Wszystkie etapy wiążą się nie tylko z pracą terapeutyczną z osobą stosującą przemoc, ale także istotna jest współpraca z rodziną oraz instytucjami zajmującymi się przemocą: policja, JOPS, kuratorzy, sąd celem oceny zmian zachodzących w relacjach rodziny oraz monitorowania zachowań przemocowych.

Spotkania grupowe

Realizacja spotkań grupowych odbywać się będzie w systemie zamkniętym, nie przewiduje się dołączania w trakcie realizacji edycji nowych osób. Uczestnicy grupy będą pracować nad rozwijaniem i utrwalaniem szeroko rozumianej zmiany osiągniętej w wyniku udziału w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych. Będą mieli możliwość zwiększenia wiedzy o innych i o sobie, zwiększenia świadomości dalszych zmian, które chcą wprowadzić w swoim życiu i uzyskania narzędzi do ich realizacji.

Zakres tematyczny:

- wzmacnianie motywacji do zmiany poprzez pokazywanie korzyści ze zmiany. Budowanie kontaktu i zaufania.

Kontrakt grupowy.

- omówienie znaczenia indywidualnych zasobów w pozytywnej zmianie zachowania oraz radzenia sobie ze stresem.

Analiza zasobów indywidualnych, mogących pomagać zmianie,

- rozwijanie świadomości powiązań między przekonaniem, emocjami i zachowaniami aby uczestnik mógł lepiej zrozumieć siebie i wziąć odpowiedzialność za swoje zachowanie,

- historia życia a przemoc – wgląd w przyczyny własnych problemów związanych z przemocą,

- ćwiczenie nowych strategii radzenia sobie z trudnościami.

Budowanie nowego systemu wartości i systemu moralnego,

- nawroty – budowanie swojego systemu wsparcia w sytuacjach trudnych oraz poczucia wpływu na siebie,

- zasady zdrowego rozwiązywania sporów, konfliktów z zachowaniem szacunku dla członków rodziny – w tym dzieci,

- przełamywanie stereotypów, postaw, przekonań dotyczących płci, pełnionych ról społecznych,

- rozwijanie umiejętności komunikacyjnych opartych na modelu porozumienia bez przemocy,

- dokąd zmierza moja rodzina? – wyznaczanie kierunków rozwoju relacji związku/rodziny.

3. Charakter spotkań i bloki tematyczne w programie.

- **spotkania diagnostyczne** – rozeznanie potrzeb, trudności w relacji i wzajemnych oczekiwań partnerów/małżonków, dotyczących programu oraz przyszłego życia rodziny,
- **spotkania edukacyjne** – przekaz i praca warsztatowa w obrębie treści założonych w programie i wynikających z diagnozy sytuacji uczestników,
- **spotkania korekcyjne** – analiza mechanizmów i czynników wpływających na stan relacji, budowanie pozytywnych aspektów wpływu na relację, ćwiczenie komunikacji w relacji, rola informacji zwrotnych, w tym od osoby(-ób) prowadzącej(-ych), tworzenie strategii rozwoju relacji po zakończeniu programu - kontynuacji w kontakcie z innymi specjalistami.

Liczba godzin – **minimum 10** godzin dla 1 rodziny/pary.

Faktyczna liczba godzin wynika z diagnozy potrzeb i motywacji osób - uczestników programu, zależna jest jednak od możliwości finansowych organizatora.

4. Dokumentacja.

Wszystkie działania podejmowane w ramach Programu są dokumentowane poprzez:

- tematyka spotkań,
- listy obecności,
- wyrażenie zgody przez uczestnika na kontakt z partnerami i instytucjami,
- dokumentacja indywidualna: ogólne zapisy, podstawowe dane informacyjno – diagnostyczne, kontrakt, tematyka spotkań, karta pracy z klientem (bez opisywania szczegółów sytuacji zdrowotnej i emocjonalnej klientów),
- inne dokumenty potwierdzające prowadzenie działań w ramach Programu.

5. Kontynuacja działań podejmowanych w ramach Programu.

- Wskazania do dalszej pracy dla klientów: w oparciu o obserwacje przekazywane uczestnikom w formie informacji zwrotnych przez prowadzących i sformułowane na ostatnich spotkaniach.
- Określenie możliwości dalszej pracy klientów z realizatorami programu - oferta dla klientów, przedstawienie propozycji dalszej pracy, kontaktów z innymi specjalistami.

V Ewaluacja i Monitoring

Program oddziaływań psychologiczno - terapeutycznych adresowany do osób stosujących przemoc w rodzinie podlegać będzie monitoringowi oraz ewaluacji.

- podsumowanie na ostatnim spotkaniu,
- ewentualne przeprowadzenie badania ankietowego na początku i na zakończenie cyklu spotkań programowych,
- monitoring osoby/rodziny po zakończeniu programu – prowadzony w uzgodnieniu z klientem w sprawie: sposobu monitorowania, podmiotów/osób prowadzących monitoring.

Przebieg i efekty Programu psychologiczno – terapeutycznego wobec osób stosujących przemoc w rodzinie objęte są badaniami monitorującymi w trakcie trwania Programu oraz po jego zakończeniu przez 3 lata.

Metody ewaluacji i monitoringu:

- ankieta skierowana do uczestników programu i ofiar przemocy,
- obserwacja,
- rozmowa z rodziną i instytucjami udokumentowana notatką,

Kryteria ewaluacyjne obejmują m.in. zgodność zawartości merytorycznej Programu z założonymi celami, osiągnięcie założonych celów, oczekiwań uczestników, efektywność Programu.

Wskaźniki oceny monitoringu Programu:

- liczba osób, która rozpoczęła Program,
- liczba osób, które ukończyły Program,
- liczba edycji Programu.

Monitoring sytuacji w rodzinie osoby stosującej przemoc, prowadzony jest na podstawie jego pisemnej zgody. Badanie skuteczności programów psychologiczno – terapeutycznych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie następuje poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ich ukończeniu.

Wskaźniki oceny skuteczności Programu:

- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu Programu psychologiczno – terapeutycznego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie.

Monitoring prowadzi osoba prowadząca program poprzez:

- bezpośredni kontakt z uczestnikiem Programu oraz kontakt z jego rodziną,
- kontakt z policją w celu uzyskania informacji na temat ewentualnych zgłoszeń dotyczących przemocy w rodzinie,
- kontakt z członkami Zespołu Interdyscyplinarnego,
- wymianę informacji z kuratorem zawodowym lub społecznym na temat osoby biorącej udział w Programie.

Z ewaluacji sporządza się raport/sprawozdanie przygotowany w oparciu o przedstawione kryteria. Wnioski z działań monitorujących i ewaluacyjnych zostaną wykorzystane do przyszłego doskonalenia metod programu psychologiczno – terapeutycznego dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

VI Zakładane efekty

Przewiduje się następujące efekty realizacji programu:

- minimum 1 edycja w ciągu każdego roku kalendarzowego,
- wzrost poczucia bezpieczeństwa oraz poprawa jakości życia rodziny uczestnika,
- zatrzymanie przekazywania przemocowych wzorców rozwiązywania problemów w rodzinie,
- uświadomienie uczestnikowi osobistej odpowiedzialności za zachowania wobec rodziny,
- wzrost kompetencji uczestników programu w zakresie konstruktywnego rozwiązywania konfliktów w związku i rodzinie,
- wzrost kompetencji uczestników w zakresie podejmowania działań zaradczych i interwencyjnych.

VII Źródła finansowania

Opracowanie i realizacja programów oddziaływań psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie będzie realizowane z budżetu państwa. W związku z powyższym

planowanie wydatków następuje na poziomie powiatu rokrocznie, a realizacja Programu uzależniona jest od wysokości środków przekazanych z budżetu państwa na ten cel. Przewiduje się możliwość modyfikacji zaplanowanych działań, terminu ich realizacji oraz źródeł finansowania w celu zwiększenia efektywności założeń Programu.

Spis tabel

Tabela 1 Liczba rodzin, w których występuje problem przemocy domowej w latach 2019-2021	6
Tabela 2 Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie w latach 2019-2021 w Powiecie Olkuskim.....	6
Tabela 3 Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie w latach 2019-2021 w podziale na płeć.....	7
Tabela 4 Ilość założonych NK w podziale na poszczególne podmioty w latach 2019-2021 w Powiecie Olkuskim.....	9
Tabela 5 Liczba wypełnionych NK – Powiat Olkuski – lata 2019-2021	9
Tabela 6 Udział przedstawicieli różnych podmiotów w pracach ZI w 2021 roku	13
Tabela 7 Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych w latach 2019-2021 w Powiecie Olkuskim	13
Tabela 8 Miejsca udzielania pomocy, informacji i wsparcia w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie	18
Tabela 9 Wykaz osób biorących udział w OKE w latach 2019-2021 w PCPR w Olkuszu.....	24
Tabela 10 Monitoring Sądów.....	27
Tabela 11 Czynniki sprzyjające skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.....	28
Tabela 12 Czynniki utrudniające skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.....	30
Tabela 13 Wykaz podjętych działań / systemu wsparcia dla osób pracujących z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie.	33

Tabela 14 Wykaz stanu bieżącego, poziomu zaspokajania potrzeb oraz braków specyficznych świadczeń dla rodzin dotkniętych przemocą.	33
Tabela 15 Cele programu, kierunki działań, wskaźniki, realizatorzy, termin realizacji.....	44
Tabela 16 Cele programu, kierunki działań, wskaźniki, realizatorzy, termin realizacji.....	45
Tabela 17 Cele programu, kierunki działań, wskaźniki, realizatorzy, termin realizacji.....	51
Tabela 18 Cele programu, kierunki działań, wskaźniki, realizatorzy, termin realizacji.....	54
Tabela 19 Cele programu, wskaźniki, realizatorzy, termin realizacji	60

Spis rysunków

Rysunek 1 Wykaz osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Olkuskiego w latach 2019-2021	8
Rysunek 2 Liczba zakończonych spraw w latach 2019-2021 w ramach procedury "Niebieskie Karty"	21
Rysunek 3 Ilość osób skierowanych na OKE w porównaniu do ilości osób zakontraktowanych w latach 2019-2021	23